

CONTRA

nr 4 1983 årg 9 5:-

*Mina hårar
mot väggen*

**Intervju med Alexander Ginsburg
Svenskarna och NATO**

**EUROPA
KONVENTIONEN**

CONTRA

oberoende bürgerlig tidskrift
utges sex gånger per år
ISSN 0347-6472

Contra-Tryck, Stockholm 1983

Ansvarig utgivare

Christer Arkefors
Ställföreträdande ansv utg: Benny Rung

Adress

Box 6082, 102 32 Stockholm.
Telefon 08-751 56 26

Prenumeration

39 kronor per år. Inbetalas på postgiro 85 95 89-4 eller bankgiro 261-2638.

Finland: 32 mark per år. Finländskt postgiro 1125 82-9.

Norge: 39 norska kronor per år. Norskt postgiro 1 99 82 77.

Danmark: 49 danska kronor per år. Danskt postgiro 1 69 06 98.

Redaktion

Claes Almgren, Christer Arkefors, Anders Fjällström, Carl G. Holm, Géza Mólnár och Benny Rung.

Övriga medarbetare

Bertil Lindblom, Lennart Klereskog, Roger Söderqvist, Monica Wiegert, Dennis Brinkeback och Jüri Lina.

Utländskorrespondenter:

Allan C. Brownfeld, Washington

Harry Jones, London

Robert Champlin, Toronto

Per Danielsen, Oslo

Länskontakter

Stockholm: Rune Andersson 08-758 17 47

Uppsala: Maurizio del Bianco 018-46 16 97

Södermanland: Tibor Somogyi 0152-152 62

Östergötland: Michel Clearec 0142-508 02

Jönköping: Carl G. Löverhult 0380-159 90

Kronoberg: Bengt Sjöberg 0372-147 21

Kalmar: Bertil Lindblom 0480-862 38

Gotland: Alf Norbäck 0498-102 06

Blekinge: Se Kalmar

Kristianstad: Se Malmöhus

Malmöhus: Mats Ingelström 0418-149 95

Halland: Monica Wiegert 0340-204 96

Göteborg: Robert Ask 031-20 55 19

Älvsborg: Se Göteborg

Skaraborg: Frank Wurm 0500-335 44

Värmland: Jan Collander 0570-660 86

Örebro: Karl-Edvard Hellkvist 0581-132 22

Västmanland: Christian Moldén 021-14 61 88

Kopparberg: Fredrik Calles 023-295 93

Gävleborg: Grethe Blomgren 026-27 31 23

Västernorrland: Herbert Forsström 060-93022

Västernorrland: Stanley Skoglund 060-129694

Jämtland: Lennart Sundstad 0642-100 49

Västerbotten: Hans G. Olsson 0910-358 12

Norrbottnen: Elisabeth Fjällström 0970-141 54

Finland: Roger Wessman 915-14 97 06

Finland: Leo Meller 90-563 34 53

Ej signerat material har sammanställts av redaktionen. Copyright Stiftelsen Contra. Eftertryck endast efter överenskommelse.

Presslagd 1983-06-13

CONTRA-NYTT

Bok av Winston S. Churchill II

I dagarna kommer en ny Contra-bok från trycket: *Winston S Churchills Till Västs försvar*. Författaren är sonson till den brittiske premiärministern med samma namn. Han är ledamot i underhuset och har fungerat som det konservativa partiets talesman i försvarsfrågor. Han är mycket initierad på det militära och strategiska området. Han har förutom som politiker en bakgrund som journalist och författare. Han har arbetat som utrikes- och krigskorrespondent åt ett flertal ledande brittiska tidningar.

Winston Churchill medverkar i detta nummer av Contra med en artikel i fredsfrågan. Den är *inte* hämtad ur boken, men har nära samband med de frågor som behandlas där.

Boken *Till Västs försvar* är på 200 sidor och kostar i bokhandeln cirka 94 kronor. Genom Contra kan den beställas för 69 kronor plus porto.

Nya klisteretiketter

Med detta nummer av Contra bifogar vi några klisteretiketter med text om Contra. Vi skickar gärna fler till den som så önskar — gratis om Du beställer rimliga mängder.

Vår populära klisteretikett *Sverige fritt från socialism* har blivit för liten . . . Vi har åtminstone ansett att den bör få växa till sig i storlek, och har tagit fram en ny variant med diametern 12 cm. De nya etiketterna finns färdiga för leverans, 5:- per styck (plus porto). De tidigare etiketterna med 49 mm diameter finns fortfarande i lager, 7 st kostar 3:-.

Till värmlänningar, västgötar m fl

Våra vänner som förgäves försökt nå vår kontaktman i Värmland det senaste halvåret kan nu göra ett nytt försök. I tre nummer i rad har felaktigt riktnummer smugit sig in. I övrigt är våra läsare i Blekinge, Kristianstads och Älvsborgs län välkomna att anmäla sig som "länskontakter".

N E Hanson

Byråsekreteraren N E Hanson har avlidit. Han var mångårig Contra-prenumerant. Han testamenterade 1979 hela sin kvarlätenskap till Stiftelsen Contra. Bouppteckningen visar på en behållning av 26.000 kronor, vilket efter avdrag för arvskatt tillfaller stiftelsen. Stiftelsens styrelse har beslutat att medlen skall få utgöra en grundplåt till en mikrodatoranläggning för att få ordning på det ständigt växande prenumerantregistret. Beloppet räcker i och för sig inte till en sådan investering, men med sedvanligt stöd från läsekretsen är vi övertygade om att denna på sikt nödvändiga investering ska bli möjlig. Det kommer dock att dröja mellan ett halvår och ett år innan läsarna kommer att märka något. Contra kommer inte att förhastna sig vid valet av utrustning.

Contra hoppas också kunna hedra Hansons minne genom att använda en del av kvarlätenskapen till mer utåtriktade aktioner.

Contra försenad

Tyvärr är detta, liksom flera tidigare nummer av Contra, försenat. Vår målsättning är att läsarna skall ha Contra i brevlådan den 22:a i februari, april, juni, augusti och oktober. Något tidigare är december. Det har inte lyckats hittills. Hård arbetsbelastning i samband med skattemyndigheternas angrepp mot Contra (se artikeln i förra numret) och i samband med N E Hansons frånfälle är förklaringar till förseningarna under det gångna halvåret. Vi hoppas att vi skall kunna hålla tiderna bättre under höstsäsongen.

7 procent vill göra Sverige till NATO-medlem

Varför är svensk säkerhetspolitisk diskussion så inskränkt och låst? Varför tas exempelvis neutralitetspolitiken som en gång för alla given? Är det lika förbjudet att ta upp den till debatt, som det var att visa kritiska synpunkter om Sovjet i Kekkonens Finland?

På 1940- och 1950-talen fördes en vital säkerhetspolitisk debatt. Sveriges största dagstidning på den tiden, Dagens Nyheter, drev under sin chefredaktör Herbert Tingsten en kampanj för att Sverige skulle ansluta sig till NATO.

Sådana tankar förekommer aldrig i den svenska debatten idag. Men saknas åsikterna helt i folkdjupet?

Diskussionen i samband med "affären Carl Bildt" visar vilken hysteri som kan uppstå om en enskild riksdagsledamot träffar amerikanska tjänstemän. Det är en hysteri som är bisarr och främmande för ett demokratiskt samhälle. I ett demokratiskt samhälle måste det naturligtvis finnas utrymme för en seriös debatt också i grundläggande säkerhetspolitiska frågor.

För att ge ett första underlag för en sådan debatt har Contra genom opinionsundersökningsinstitutet Testologen frågat svenska folket om säkerhetspolitiken.

2.082 svenskar i åldern 15-70 år har intervjuats. De intervjuade

motsvarar ett tvärsnitt av svenska folket.

Undersökningen visar att 7% tycker att Sverige borde vara med i NATO, 11% har inte svarat, 0% tycker att Sverige borde vara med i Warszawa-pakten och 82% tycker att Sverige borde vara alliansfritt.

7% är inte många, men med tanke på det massiva politiska trycket för alliansfrihet är det en inte helt obetydlig opinion. Dubbelt så många vill gå med i NATO jämfört med antalet personer som har sympatier för Folkpartiet. Och tar vi sedan i beaktande siffran 0% för Warszawa-pakten kan vi också dra slutsatsen att det i själva verket är fråga om en liten men kvalificerad opinion.

Frågan har inte diskuterats på 25 år. Contra tar inte ställning i den ena eller andra riktningen.

Men vi tar ställning för att vår säkerhetspolitiska debatt bör röra mer centrala frågor. Exempelvis om vi har möjligheter att hålla ett effektivt försvar på sikt utanför försvarsallianserna, och om så inte är fallet hur vi skall ordna vår säkerhetspolitiska framtid.

Fråga till 2.082 svenskar, skriftlig intervju från Testologen:

En del länder är med i försvarsallianser bl a för att minska försvarskostnaderna. Andra vill avstå från alla bindningar. Av Sveriges grannländer är Danmark och Norge med i NATO, där även t ex England och USA ingår. Polen och Sovjet är medlemmar i Warszawa-pakten. Finland t ex står utanför allianserna.

Tycker Du att Sverige borde vara:	
medlem i NATO	7%
medlem i Warszawa-pakten	0%
alliansfritt (ej medlem i någon försvarsallians)	82%
ej svar	11%

Summa bearbetade svar: 2.082.

Richard Nixon: Det verkliga kriget

En av de senaste årens allra starkaste böcker om utrikespolitiska frågor, skriven av en man som själv var med och omskapade den internationella scenen. "Vi måste se den nakna sanningen i ansiktet. Tredje världskriget har börjat och vi håller på att förlora det" skriver Nixon.

En bok som avslöjar vad en amerikansk president tänker, men inte vågar säga högt!

Beställ boken från Contra, Box 6082, 102 32 Stockholm. Pris 59:- plus porto. OBS! Med Nixons originalnamnteckning, tillägg kr 34:-.

I KGB:s nät: Överste Levcenko

Överste Stanislav Levcenko arbetade åt KGB. Han var stationerad i Japan. Där framträdde han utåt som korrespondent för tidningen "Novaja Vremja" (Nya Tider). Häromåret hoppade han av och flydde till USA. Nu träder han fram och berättar i olika sammanhang hur KGB arbetar. Men han är ständigt på sin vakt, för KGB:s hämnd. Hans avslöjanden har bl a lett till att en japansk minister har tvingats avgå.

Överste Levcenko är rädd. Han hålls gömd av CIA någonstans på USA:s östkust. Förmodligen har han bytt namn och rakat av sig mustascherna. Han vet att det behövs mer än så för att komma undan sina ex-kollegor i KGB. KGB:s hämnd är programmerad och utövas redan på hans fru och son, vilka är kvar i Sovjetunionen.

Levcenko berättar: "Min fru förhörs två gånger per vecka i Ljubjanka eller på något annat ställe och de vill tvinga henne att arbeta för KGB. Hon tvingas förklara att jag, flykting, är en alkoholist och en korrumpad agent för den amerikanska imperialismen. Det har sagts mig att hon för tre månader sedan slogs ned på gatan av personer som utan tvekan stod i KGB:s sold. Min son, 18 år gammal, tvingades skriva en uppsats om dem som lämnar sitt hemland. Han vägrade och tvangs byta skola."

Levcenko när inga illusioner. Förr eller senare skulle han kunna falla offer för en "olyckshändelse", t ex en "bulgarisk" lösning med ett hugg i hälen av en förgiftad paraplyspets. Eller helt enkelt ett knivhugg i natten. Han säger: "Den som deserterar från KGB och flyr till Väst döms automatiskt till döden".

Rädd? "Givetvis, mycket". Ändå framträder han i Washington för den amerikanska kongressens utskott för hemliga agenter. Och han låter sig intervjuas. Han är rädd, men han visar det inte. Han säger: "I KGB:s led finns professionella mördare". De slår till när de vill och var de vill. Varför exponerar han sig då? Han svarar: "För min hustru och sons skull. Jag har länge hoppats att få ut dem ur Sovjetunionen, men för ett par månader sedan fick jag veta att jag hade dömts till döden för högförräderi."

Till 1979 var Levcenko korrespondent i Tokyo för den sovjetiska veckotidningen *Novaja Vremja*, men försvann därifrån för att dyka upp i USA. "Ideologisk kris", säger han. "Alkoholist, kvinnotjusare och psykopat" skriver *Literaturnaja Gazeta*.

En nyligen publicerad intervju med Lev-

cenko upptar hela tio sidor i den västtyska tidskriften *Der Spiegel*. Contra ger här ett sammandrag av några viktiga uttalanden i intervjun.

Pacifism

Utrikesavdelningarna i det sovjetiska kommunistpartiets centralkommitté samarbetar i möjligaste mån med västerländska kommunistpartier och andra, medvetet eller omedvetet, pro-sovjetiska organisationer. Den största uppmärksamheten riktas mot folkrörelser med oskyldiga namn typ "Ungdom för fred", samt nedrustningsorganisationer. Många av dessa organisationer är infiltrerade av KGB-agenter (sommå t o m grundade av KGB-agenter!) och de flesta medlemmarna i dessa "fredsrörelser" är inte medvetna om att de går Sovjets ärenden, vilka inte har mycket med fred att göra. Rörelser av den typen är t ex Världsfredsrådet, Organisationen för Solidaritet med Afrikas och Asiens folk, Internationella Fackföreningsfederationen, Internationella Demokratiska Kvinnofederationen osv. Dessa rörelser studerar vanligen inte Marx' böcker eller berömmar sovjetledarna, utan de för fram nationella problem ur en för Sovjet fördelaktig vinkel gentemot NATO och USA. För KGB räcker ett fåtal agenter per organisation, agenter som organiserar och påverkar fredsmarscher och fredsdemonstrationer.

Värvingar

Låt oss anta att KGB vill värva dig som läser dessa rader. Levcenko förklarar: "En sak är säker, KGB:s agenter kommer inte till dig av en händelse, men KGB har namngivit dig för att du står i kontakt med viktiga personer inom politik eller ekonomi, vare sig dessa personer är regeringsvänliga eller i opposition mot regeringen. De börjar med att skaffa sig informationer om dig, läser det du skriver för att sedan ringa upp dig på ditt kontor under förevändning att agenten måste skriva en artikel (avhandling, bok el dyl) inom det område som du, käre

kollega, är expert på. Agenten frågar sedan artigt om ni inte kan träffas. Till mötet har agenten förberett sig väl för att kunna citera delar av vad du har skrivit och få dig att känna dig viktigare än du i själva verket är. Han ger dig det klara intrycket att han verkligen behöver hjälp. Mötet är det första i en lång rad — ibland upp till hundra. Agenten har inte bråttom, han arbetar målmedvetet. Under dessa möten börjar han fråga dig om du är nöjd med ditt arbete, om du tjänar tillräckligt, vilka planer du har för framtiden osv. Sedan börjar fas nummer två: ni går tillsammans för att ta en drink på en bar, för att roa er med kvinnor el dyl. På så sätt skapas ett vänskapligt förhållande emellan er. Agenten börjar sedan en diskussion typ: Jag har en mycket god vän som är mycket betydelsefull i centralkommitténs utrikesutskott, och du vet hur viktiga kontakterna mellan våra två länder är; du vet också att det finns "hökar" och "duvor" och vårt intresse är att duvorna bättre lär känna ditt land, därför har jag behov av din hjälp för att bättre förstå vad som händer i ditt lands regering för att skaffa mig en objektiv bild. Om du går med på detta tar han emot dina informationer och åsikter ett par tre gånger för att sedan säga: Eftersom jag har tillgång till en viss mängd pengar vill jag naturligtvis gottgöra dig för det besvär och den tid du lägger ner på att hjälpa mig. Tar du emot pengarna har agenten tagit hem spelet. Han kommer att för evigt kräva, genom löften och hot, mer och mer informationer. Somliga lättsinniga personer inser inte ens att de härigenom till fullo är KGB-agenter, utan resonerar: Jag hjälper ju bara ryssarna att förstå mitt land bättre. Men allt vad du har sagt och gjort finns i KGB:s arkiv, och detta arkiv kan också, när så behövs, användas i utpressningssyfte.

Aktiviteter

Det senaste årtiondet har KGB under Juri Andropovs ledning utökat sitt arbetsfält till mer än de ideologiska baserna. Detta kunde ske med hjälp av Helsingforsavtalet

1975, där västlänarna erkände möjligheten av en demokratisk (!) utveckling i Sovjetunionen. Levcenko berättar: "Jag var själv närvarande när en medlem i centralkommittén, alldeles efter underskrivandet av detta avtal, cyniskt ironiserade över det samma: "KGB fick nu möjlighet att placera agenter i de högsta politiska skikten i Väst (bland de upptäckta t ex Pathé i Frankrike, Petersen i Danmark och Guillaume i Västtyskland). Kreml har naturligtvis aldrig haft för avsikt att följa Helsingforsavtalet genom att öppna gränserna till Väst för ett fritt utbyte av informationer, journalister och turister."

Informationer

KGB tar emot informationer från och om alla världens länder. Levcenko säger: "Därför förstår jag verkligen inte de experter som säger att ryssarna inte kan förstå vår politiska verklighet. I själva verket förstår de den mycket bra, annars skulle de inte kunna manipulera hela politiska grupper." Levcenko fortsätter: "Det tråkiga för de sovjetiska topparna är att efter att ha spritt propaganda i ett helt liv, börjar de själva i viss mån tro på vad de säger. Sovjetunionen är en expansionistisk makt, och informationerna som de skaffar sig läses alltid från samma utgångspunkt: Hur man ska kunna utöka penetrationen utomlands, eller i varje fall lyckas behålla den. Informationerna tjänar alltså inte för att komplettera helhetsbilden, utan för att finna svaga punkter".

På fråga varför inte fler KGB-agenter hoppar av svarar Levcenko så här: "Mina ex-kollegor kan indelas i tre grupper, de fanatiska som är övertygade om att stå på den rätta sidan, de cyniska som inte tror på någonting och för vilka endast pengar och privilegier betyder någonting, samt de rädda, de som inte vågar göra vad jag har gjort. De, liksom jag, har hustru, barn och släktingar i Sovjetunionen, och de vet att KGB skulle

Förryskning

Den sovjetryska politikens företrädare vill gärna påskina, att det väldiga imperiet innehåller ett "folk", vars vilja uttrycks genom politikernas åtgärder. Om man med folk menar en befolkning inom samma område med gemensamt språk och gemensam kultur, så innehöll redan det gamla tsarriket företrädare för de flesta av världens större språkgrupper. Ännu fram till 1918 fanns även svenskan med, men den germanska språkstammen representeras fortfarande av två miljoner tyskar och 1,8 miljoner jiddischtalande judar.

Sovjetunionen är således nutidens största ansamling av olika folk och språk. När den bildades 1922 talades 194 olika språk, men en del av dessa har dött ut — eller skall vi säga utplånats. Det räknas med, att det nu finns omkring 100 "folk" inom Sovjetunionen med tillsammans 263 miljoner människor. Av dem är numera endast något över 52 procent ryssar, och andelen minskar,

reagera brutalt. De är rädda psykiskt och fysiskt". Men Levcenko vågade!

Vad gäller KGB i allmänhet och Andropov i synnerhet och deras ansvar för attentatet mot påven säger Levcenko: "Om vi tar för givet att det italienska rättsväsendet har bevis för en direkt inblandning från Bulgariens sida, måste man inse att även Sovjetunionen deltog i det hela. *Christer Arkefors*

Levcenkos fall behandlas i också i en ny bok om KGB av John Barron. Redan innan boken kommit ut har den lett till att en japansk minister har avgått. Boken kommer i svensk översättning på Contra förlag.

medan omkring 60 procent anger ryskan som sitt första språk.

I den av Lenin genomförda ursprungliga författningen stadgades full språklig och kulturell frihet åt alla de olika folken, och unionen uppdelades i 15 unionsrepubliker, 19 autonoma republiker och 10 nationella kretsar. Gränserna kunde naturligtvis inte dras helt efter språkliga linjer, ty de olika folken är blandade med varandra, och den största delstaten, den ryska unionsrepubliken, kom att sträcka sig i en slingrande figuration från Finska viken till Stora oceanen.

Inom var och en av dessa republiker och områden härskar naturligtvis det centralstyrda kommunistiska partiet genom sina lokala förgreningar. Liksom på alla andra områden har språk- och kulturpolitiken i verkligheten blivit det rakt motsatta mot vad som står i författningen, det vill säga en systematisk undertryckning av de icke-ryska språken och kulturerna på ett betydligt mera målmedvetet sätt än som skedde under tsartiden.

Om de olika skedena och de hittillsvarande resultaten av denna politik har den i Stockholm verksamme estniska journalisten Olo Ignats skrivit boken *Folkens fångelse*, utgiven i fjol på Ordfronts förlag. Han har haft tillgång till riklig litteratur och mycken statistik och framlägger en sakrik och trovärdig skildring av utvecklingen hos varje republik och varje folk av någon betydelse. Med siffror belyser han förändringarna av de språkliga inslagen inom varje område under flera årtionden och noterar alla de beslut och åtgärder som centralregeringen — genom de lokala partiorganen — verkställt för att främja sina syften. Dessa kan sammanfattas i Stalins uttryck, att "nationalitetsrätten får inte hindra arbetarklassen att utöva sin diktatur". Med arbetarklassen menas naturligtvis diktatorn själv.

I vissa lägen har denna politik blivit grym, godtycklig och hänsynslös. Den har innefattat praktiskt taget utrotning av vissa mindre folk, t ex ingrerna*. I samband med krigens deporterades tillsammans 1,6 miljoner människor, däribland flera mindre folk samt 600.000 personer från Baltikum. Av de deporterade dog i samband med förflyttningen minst 530.000 människor, dock förvisso blott en liten del av de 60 miljoner människoliv som "arbetarklassens" diktatur har kostat Sovjetunionen.

(Forts på sid 10)

I det här huset i Tokyo bodde Levcenko när han jobbade åt KGB.

*Ingrerna, den handfull som finns kvar, talar ett med finskan besläktat språk. De har sedan urminnes tider bott i provinsen Ingermanland (en gång svenskt område), men har trängts undan bl a av Leningrads tillväxt.

Den enda vägen till fred

Winston S. Churchill, sonson till Andra världskrigets brittiske premiärminister med samma namn, är ledamot i det brittiska parlamentet. Han är särskilt inriktad på försvars- och säkerhetspolitiska frågor. I dagarna utkommer boken "Till Västs försvar" på Contra förlag. I anslutning till det skriver Winston Churchill denna artikel om vägen till fred.

Under 37 år har vår generation åtnjutit fred, en period som saknar sin motsvarighet tidigare under detta sekel. Det har framförallt varit en fred som byggt på Västalliansens styrka — vilket har betytt, åtminstone under de första åren, Förenade staternas styrka. Den har byggt på en strategi med avskräckning, och avskräckningen har fungerat. Vi fortsätter ännu denna dag att åtnjuta freden.

Men ändå är det idag på bägge sidor av Atlanten många som demonstrerar för freden, som om vi inte hade den, som om det vore något vi skulle behöva se fram emot. Jag menar att det skulle vara mycket riskabelt om vi skulle ge upp grundvalen för den fred vi åtnjuter, för att ge oss i kast med en linje som inte har bevisats praktiskt. Eller en väg som har visat sig ha motsatt resultat — eftersom fredsaktivisterna på 1930-talet förde oss direkt in i Andra världskriget genom att de medverkade till att de västallierade demokratierna avrustade trots den national-socialistiska uppbyggnaden. Att avrusta idag inför en hotande sovjetisk uppbyggnad skulle vara katastrofalt.

Järnidåtalet

1946 besökte min farfar Winston Churchill en liten stad i amerikanska mellanvästern som heter Fulton, i Missouri. Där höll han ett tal, som blivit det mest kända under efterkrigstiden, det så kallade "Järnidåtalet". Han varnade för att vår tidigare allierade, Sovjetunionen, hade blivit ett dödligt hot mot freden och friheten i världen. Man hade svält halva Europa och hotade att svälja den andra hälften. Det var naturligtvis innan Sovjetunionen hade kärnvapen. Under de år som har gått sedan dess har den sovjetiska hotet blivit än mer dödligt än det var de bistra dagarna 1946.

Hans främsta uppgift under åren efter kriget var att se till att Sovjet inte skulle få kärnvapen. Det finns många nu som menar att han inte bara hade rätt i vad han sa under 1930-talet, utan som också menar att om hans råd hade följts under 1940-talet skulle vi inte idag leva i terrorbalansen.

Kärnvapenhotet

Jag har ännu inte träffat någon som ifrågasätter vad vi känner till om kärnvapenkrigets fasor. Det måste vara allas främsta mål att göra allt vad vi kan, själv och tillsammans, för att se till att världen aldrig drabbas av världskrig i kärnvapenåldern. Men jag tror att det är väsentligt att vi i dessa strölvanden styrs av huvudet och inte av hjärtat, av förnuftet och inte av känslorna.

Jag har besökt Hiroshima, och jag tror inte att någon kan resa dit utan att återvända med starka känslor. Jag reste därifrån med en beslutsamhet att göra allt i min makt som enskild individ och som medlem i brittiska parlamentet, för att se till att vi aldrig igen råkar ut för ett världskrig. Men jag reste också därifrån med en mycket stark beslutsamhet att det brittiska folket aldrig skulle få stå naket inför en kärnvapenangripande, på det sätt som Japan gjorde 1945.

Det är därför som jag inte instämmer med dem i Västeuropa som förespråkar en ensidig kärnvapenedrustning. Det skulle lämna Sovjet med sitt infanteri opåverkat, men skulle innebära att alla våra egna och alla amerikanska kärnvapen skulle dras tillbaka från Västeuropa. Detta skulle kunna bli scenen för Tredje världskriget, och det skulle kunna leda till katastrof.

"Det efterblivna barnet har fått tändstickor nu". Det sa min farfar, när han fick höra berättas om det första framgångsrika atombombsprovet. Idag måste vi eliminera varje möjlighet till kärnvapenkrig. Men det kan vi bara göra genom styrka, inte genom svaghet.

Fredsmonstranterna

Det amerikanska lagret med kärnvapen är mindre än hälften så stort som det var 1962. Sedan 1967 har USA ensidigt tagit bort 8.000 kärnvapen. Men Sovjet har inte svarat med någon form av återhållsamhet.

Amiral Elmo Zumwalt, tidigare amerikansk flottaef, förklarade nyligen:

Den sovjetiska målsättningen är klar. De

har uttalat den öppet. De strävar efter politisk, militär och ekonomisk hegemoni över jorden. De avser att använda sin enorma strategiska kärnvapenöverlägsenhet och sin överlägsenhet när det gäller armé, flotta och flygvapen för att tvinga Väst att anpassa sig till deras expansionism på olika håll i världen. Jag menar att vi som nation har misslyckats med att inse det sovjetiska målet att kunna utkämpa och överleva ett kärnvapenkrig.

Den genomsnittlige fredsdemonstranten inser måhända inte i vilken utsträckning fredsrörelsen tjänar Sovjets syften. Vladimir Bukovskij förstår hur Sovjet använder sig av propaganda. Han var ledande förkämpe för mänskliga rättigheter i Sovjet och satt fängslad i tolv år för sin övertygelse. När jag förberedde denna artikel frågade jag Bukovskij om den senaste tidens demonstrationer mot kärnvapen i USA och Europa. Han svarade:

Naturligtvis finns det skäl för folks oro just nu, på grund av ansamlingen av kärnvapen och spänningar i de internationella relationerna. Men i själva verket är rörelsens uppsving, den enorma kampanj, till stor del resultatet av ansträngningar från den sovjetiska regeringen. I en del färskt sovjetiska tidskrifter har man öppet sagt att man hjälpt fredsrörelsen, moraliskt och materiellt, som man formulerar det. De hjälper till med att finansiera möten, konferenser, debatter och så vidare. De döljer inte fakta. Det ger dem mer möjlighet att manipulera världspolitiken. Det ger dem en möjlighet att öka försvarets styrka, samtidigt som de hindrar Väst från att åter upprätta balans. Och framförallt skapar det hysteri i världen.

Redan på 30-talet . . .

Fredsrörelsen är inte något nytt. På 1930-talet fanns det en mycket stor fredsrörelse som beredde vägen för Andra världskriget, genom att kräva att Frankrikes och Storbritanniens regeringar ensidigt skulle avrusta när det redan var känt att den national-socialistiska regeringen gett sig i kast med

en massiv upprustning. Vi var i själva verket de som sådde fröna till Andra världskriget. Hur lätt folk glömmer det som skett åskådliggjorde Norman Podhoretz, redaktör för tidskriften *Commentary*:

Sir Winston Churchill sa på 1930-talet att varje gång nazisterna gjorde något som fick de västerländska demokratierna att börja vakna, så stannade de upp och lät läxan bli inlärd och smält innan man tog nästa steg. När Väst verkligen vaknade upp, då var det för sent och Andra världskriget, som Sir Winston kallade för ett "onödigt krig" bröt ut. Jag fruktar att vi är inne i en liknande process nu. I själva verket är likheterna mellan 1930-talets England och situationen i Amerika idag skrämmande. En del av oss försöker desperat framföra churchillska varningar mot de argument som användes av Neville Chamberlain och andra på 1930-talet i England, argument som menade att Hitler i själva verket inte var aggressiv, och att han inte utgjorde ett verkligt hot. Sovjetunionen är ett hot fullt jämförbart med det hot som Nazi-Tyskland utgjorde mot Väst i slutet av 1930-talet. Och Amerika har nu blivit en nation sårbar för politisk utpressning, när balans eller sovjetisk överlägsenhet i kärnvapen lämnar ett sådant utrymme.

Podhoretz överdriver inte. Det råder inget tvivel om att Väst, och särskilt USA, har blivit nummer två i militär styrka. William van Cleave, professor i försvarsfrågor och militär strategi vid University of Southern California, citerar en rapport som gjordes av amerikanska försvarsdepartementet 1978, och som gjort jämförelser i kärnvapenstyrka på mer än 40 olika sätt, och som följde upp alla jämförelserna mellan 1962 och 1982. 1962, under höjdpunkten av den kubanska robotkrisen, hade USA övertag enligt alla fyrtio måtten. 1978, när studien gjordes, var det bara sju eller åtta mått som talade till USA:s fördel. Och idag, 1983, är det inget som gör det.

Sovjetisk imperialism

Den enda analys som man kan göra av Sovjets inställning är att det är fråga om naken gammaldags imperialism. Vi har belägg för att Sovjet använder kemiska och biologiska medel i sina angrepp mot Afghanistan. Vi har belägg för enorma övergrepp från Röda armén för att kuva motståndsrörelsen i Afghanistan. I en intervju med en afghansk motståndsmän säger han "Tror ni i Amerika på allvar att ryssarna vill ha Afghanistan och Pakistan? Ryssarna vill ha oljan i Mellersta östern. De behöver inte oss; de behöver er."

Tiotusentals afghaner har dött i kampen mot de sovjetiska inkräktarna, medan tusentals människor i Väst demonstrerar mot sin egen regering för fred. Här följer Vladimir Bukovskijs åsikt om dessa demonstranter:

Winston S. Churchill är specialist på försvars- och säkerhetsfrågor. I sin nya bok — som i dagarna kommer på Contra förlag — tar han upp Västs position till kritisk granskning.

De flesta av dessa människor är uppriktiga, om än något naiva. De allra flesta är naturligt oroade, skrämde, inför möjligheten av ett krig. Denna fruktan, denna oro, exploateras mycket skickligt av den sovjetiska propagandan, liksom av vissa organisatörer med kopplingar till Moskva. Lenin beskrev saken öppet när han redan på 1920-talet sa: "De västerländska folkens mest värdefulla tillgång är de s k 'nyttiga idioterna'. De är bättre än vapenbröderna och medlöparna." Det var hans cyniska fras. Begreppet fortsatte att utvecklas efter hans död, och den sovjetiska utrikespolitiken bygger än idag till stor del på de "nyttiga idioterna".

Eftersom frågan är viktig skall vi se på ytterligare två respekterade personers synpunkter. Först författaren och aktivisten Midge Decter:

Jag tror inte att denna rörelse styrs av vad den säger sig styras av, nämligen skrällen för kärnvapenförintelse. Rörelsen har betydligt mer att göra med en önskan att se USA avrustat och handikappat. USA har under åren sedan Andra världskriget burit ansvaret som försvarare av något som blivit en allt sällsyntare tillgång för varje år, nämligen frihetens principer. Och de som vill att USA skall sluta att inta en aktiv roll i världen är människor som inte bekymrar sig för Amerikas frihet; i själva verket känner de inte alls för den.

Och slutligen, amiral Zumwalt igen:

Enligt min mening består fredsrörelsen i stor utsträckning av välmående idealister som helt saknar insikter för att inse att en "frysning" skulle innebära en frysning av den sovjetiska strategiska kärnvapenöverlägsenheten och öka risken för krig. Jag tror att dessa välmående människor tror att frysning är ett första steg mot nedrustning. Jag är övertygad om att det är det sista steget. Jag är en äldre man som bekymrar mig mer för vad som kommer att hända med mina barn och barnbarn än med mig själv. Jag menar att mitt land aldrig varit utsatt för större risker än för närvarande, som en följd av en felaktig filosofi, som gav Sovjet möjlig-

het att uppnå en enorm militär överlägsenhet. Jag menar att det enda hoppet för barnen och barnbarnen att leva i ett välmående och demokratiskt samhälle är att vi återtar den militära styrka som avskräcker sovjetisk expansionism och motiverar dem att arbeta tillsammans med oss för en förnuftig och balanserad överenskommelse om rustningsbegränsningar.

En av dessa välmående fredsaktivister, William Sloane Coffin, har gått så långt att han citerar min egen farfar, utanför sitt rätta sammanhang, som om Sir Winston i slutet av 1940-talet förespråkade snabb nedrustning när han sa: "Stenåldern kan återvända på vetenskapens glimmande vingar. Tiden är kort".

Faktum är att min farfar beträffande just det uttalandet syftade på den korta tid under vilken USA skulle ha monopol på kärnvapen. Han såg fram emot den dag när Sovjet inte bara skulle ha skaffat sig kärnvapentechnologi, utan skulle ha byggt upp ett tillräckligt lager av kärnvapen. Han ville ta oss ur den situationen. Han ville att de västallierade, under ledning av USA, skulle ställa saken på sin spets med Sovjetunionen, innan landet fått kärnvapen. Det var misslyckandet med att nå dithän som ledde till dagens terrorbalans, det olyckliga förhållande som mänskligheten lever under idag.

Det finns en situation som är ännu värre än terrorbalansen, och det är terrorbalansen.

(Forts på sid 17)

Europa-konventionen kan ge Dig rätt mot staten!

Det finns en möjlighet att få rätt mot staten även sedan Högsta domstolen och regeringen sagt nej. Sverige har nämligen skrivit under Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna, och förpliktat sig att följa de utslag som görs av Europadomstolen i Strassbourg.

Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna är ett inte särskilt känt dokument, som kan tillgripas av den som prövat att få rätt i hela batteriet av svenska instanser, och misslyckats. I konventionen finns ett antal grundläggande mänskliga rättigheter fastlagda, och i den mån någon utsätts för svenska lagar, regler eller administrativa beslut som strider mot dessa rättigheter finns det möjlighet att få rättelse genom hänvändelse till Europadomstolen i Strassbourg.

I ett uppmärksammat mål om expropriationer av fastigheter i Stockholm fälldes svenska staten för brott mot konventionen, och för närvarande pågår diskussioner om hur stort skadestånd de förfördelade fastighetsägarna skall få.

I England har tre anställda vid brittiska statsjärnvägarna, som avskedades för att de vägrade att gå med i facket, fått miljonskade-

stånd. Och i Danmark tvangs regeringen att blixtnabbt ändra familjelagstiftningen, sedan en pappa klagat på reglerna för umgängesrätt och vårdnadsrätt för sin dotter.

Europakonventionen är inget innehållslost dokument, utan ett redskap som kan användas för att vinna rättvisa mot en vräng och omedgörlig stat.

Contra arrangerade i maj en föreläsning av professor Jacob Sundberg om Europa-process. Ett femtiotal personer fick där inblick i hur Europa-processen fungerar. I korthet skall klagomål inlämnas inom sex månader från det att sista utvägen är prövad i hemlandet, för Sveriges del negativt beslut i Högsta domstolen eller Regeringsrätten (eller vägrat prövningstillstånd i dessa instanser) eller negativt beslut av regeringen. Själva processen i Strassbourg kan sedan ta många år i anspråk.

Contra återger här de väsentliga avsnitten

ur Europakonventionen om mänskliga rättigheter. Vi har valt att ordagrant återge den officiella svenska översättningen för de avsnitt som beskriver rättigheterna. Vi har helt utelämnat de bitar av konventionen som behandlar hur klagomål hanteras rent praktiskt.

En fullständig text till konventionen (och alla tilläggsprotokoll) kan beställas från Utrikesdepartementet, Biblioteket, Box 16121, 103 23 Stockholm. Telefon 08-786 60 00.

Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna är ett starkt redskap mot vissa tendenser i nutida svensk lagstiftning. Hur stämmer exempelvis *lagen om tillfälligt omhändertagande (LTO)* och dess efterföljare med bestämmelserna i artikel 5, radiomonopolet med artikel 10 och löntagarförslaget med artikel 1 i tilläggsprotokollet från 1952?

Artikel 1

De höga fördragsslutande parterna skola garantera envar, som befinner sig under deras jurisdiktion, de fri- och rättigheter, som angivas i avdelning I av denna konvention.

AVDELNING I

Artikel 2

1. Envars rätt till livet skall skyddas genom lag. Ingen skall avsiktligt bli berövad livet utom till verkställande av domstols dom i fall då han dömts för brott, som enligt lagen är belagt med sådant straff.

2. Berövande av livet skall icke anses hava skett i strid mot denna artikel, när det är en följd av våld, som var absolut nödvändigt

a) för att försvara någon mot olaglig våldsgärning;

b) för att verkställa laglig arrestering eller för att hindra någon som lagligen är berövad sin frihet att undkomma;

c) vid lagligen vidtagen åtgärd till stävande

av upplopp eller uppror.

Artikel 3

Ingen må utsättas för tortyr eller omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning.

Artikel 4

1. Ingen må hållas i slaveri eller trälldom.

2. Ingen må nödgas att utföra tvångsarbete eller eljest honom påtvingat arbete.

3. Med tvångsarbete eller påtvingat arbete enligt denna artikel förstås icke:

a) arbete som regelmässigt utkräves av den som är underkastad frihetsförlust i enlighet med bestämmelserna i artikel 5 av denna konvention eller som är villkorligt frigiven;

b) tjänstgöring av militär art eller, i länder varest samvetsbetänkligheter mot sådan beaktas, tjänstgöring som i hithörande fall utkräves i stället för militär värnpliktstjänstgöring;

c) tjänstgöring som utkräves då nödläge eller olycka hotar samhällets existens eller välfärd;

d) arbet@ eller tjänstgöring som ingår i de normala medborgerliga skyldigheterna.

Artikel 5

1. Envar har rätt till frihet och personlig säkerhet.

Ingen må berövas sin frihet utom i följande fall och i den ordning som lagen föreskriver:

a) då någon lagligen är berövad sin frihet efter fällande dom av vederbörlig domstol;

b) då någon lagligen är arresterad eller eljest berövad sin frihet antingen med anledning av att han underlåtit att uppfylla domstols lagligen givna föreläggande eller i ändamål att uppnå fullgörande av någon i lag föreskriven skyldighet;

c) då någon lagligen är arresterad eller eljest berövad sin frihet för att ställas inför vederbörlig rättslig myndighet såsom skäligen misstänkt för att ha förövat brott, eller när det skäligen kan anses nödvändigt att förhindra honom att begå ett brott eller att undkomma efter att ha gjort detta;

d) då en underårig i laga ordning är berövad sin frihet för att undergå skyddsuffostrar eller för att inställas inför vederbörlig rättslig myndighet;

e) då någon lagligen är berövad sin frihet till förhindrande av spridning av smittosam sjukdom eller emedan han är sinnessjuk, alkoholist, hemfallen åt missbruk av droger eller lösdrivare;

f) då någon lagligen är arresterad eller eljest berövad sin frihet till förhindrande av att han obehörigen inkommer i landet eller som ett led i förfarande för hans utvisning eller utlämnande.

2. Envar som arresteras, skall snarast möjligt och på ett språk, som han förstår, underrättas om skälen för åtgärden och om varje anklagelse mot honom.

3. Envar, som är arresterad eller berövad sin frihet i enlighet med vad under 1. c) sagts, skall ofördröjligen ställas inför domare eller annan ämbetsman, som enligt lag beklänts med domsmakt, och skall vara berättigad till rättegång inom skälig tid eller till frigivning i avvaktan på rättegång. För frigivning må krävas borgen för att vederbörande inställer sig till rättegången.

4. Envar, som berövas sin frihet genom arrestering eller eljest, skall äga rätt att inför domstol påfordra, att lagligheten av frihetsberövandet snabbt må prövas samt hans frigivning beslutas, om åtgärden icke är laglig.

5. Envar, som utsatts för arrestering eller annat frihetsberövande i strid mot bestämmelserna i denna artikel, skall äga rätt till skadestånd.

Artikel 6

1. Envar skall, när det gäller att pröva hans civila rättigheter och skyldigheter eller anklagelse mot honom för brott, vara berättigad till opartisk och offentlig rättegång inom skälig tid och inför en oavhängig och opartisk domstol, som upprättats enligt lag. Domen skall avkunnas offentligt, men pressen och allmänheten må utestängas från rättegången eller en del därav av hänsyn till sedligheten, den allmänna ordningen eller den nationella säkerheten i ett demokratiskt samhälle, eller då hänsyn till minderåriga eller till parternas privatlivs helgd så kräva eller, i den mån domstolen så finner strängt nödvändigt, i fall då på grund av särskilda omständigheter offentlighet skulle lända till skada för rättvisans intresse.

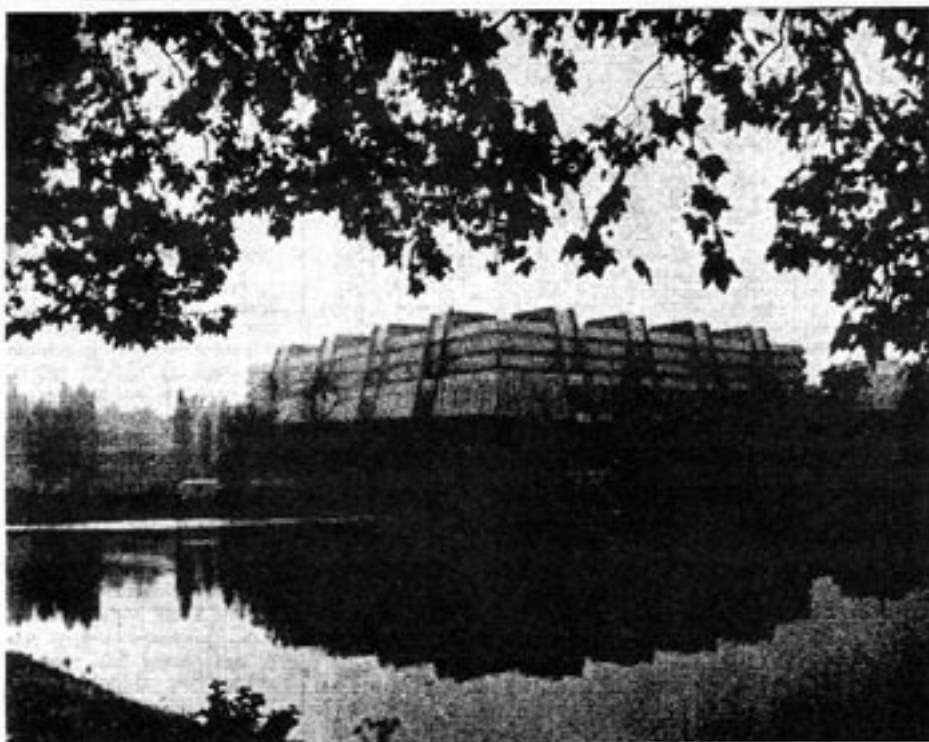
2. Envar, som blivit anklagad för brottslig gärning, skall betraktas som oskyldig intill dess hans skuld lagligen fastställs.

3. Envar, som blivit anklagad för brottslig gärning, skall äga följande minimirättigheter:

a) att ofördröjligen på ett språk, som han förstår, och i detalj bli underrättad om innebörden av och orsaken till anklagelsen mot honom;

b) att åtnjuta tillräcklig tid och möjlighet att förbereda sitt försvar;

c) att försvara sig personligen eller genom

I denna pampiga byggnad i Strassbourg residerar Europarådet. Och i en sidobyggnad sammanträder Europadomstolen, som med stöd av den europeiska konventionen om mänskliga rättigheter kan ge klagande rätt även mot svenska Högsta domstolens utslag.

rättegångsbiträde, som han själv utsett, eller att, i fall då han saknar erforderliga medel för betalning av rättegångsbiträde, erhålla sådant utan kostnad, om rättvisans intresse så fordrar;

d) att förhöra eller låta förhöra vittnen, som åberopas emot honom, samt att för egen räkning få vittnen inkallade och förhörda under samma förhållanden som vittnen åberopade mot honom;

e) att utan kostnad åtnjuta bistånd av tolk, om han icke förstår eller talar det språk, som begagnas i domstolen.

Artikel 7

1. Ingen må fällas till ansvar för någon gärning eller underlåtenhet, som vid tidpunkten för dess begående icke utgjorde ett brott enligt inhemsk eller internationell rätt. Ej heller må högre straff utmätas än som var tillämpligt vid tidpunkten för den brottsliga gärningens begående.

2. Förevarande artikel skall icke hindra rannsaking och bestraffning av den som gjort sig skyldig till en handling eller underlåtenhet, som vid tidpunkten för dess begående var brottslig enligt de allmänna rättsprinciper som erkännas av civiliserade stater.

Artikel 8

1. Envar har rätt till skydd för sitt privat- och familjeliv, sitt hem och sin korrespondens.

2. Offentlig myndighet må icke störa åtnjutandet av denna rättighet med undantag för vad som är stadgat i lag och i ett demokratiskt samhälle är nödvändigt med hänsyn till landets yttre säkerhet, den allmänna säkerheten, landets ekonomiska välbefinnande, före-

byggandet av oordning eller brott, hälsovården, skyddandet av sedligheten eller av andra personers fri- och rättigheter.

Artikel 9

1. Envar skall äga rätt till tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet. Denna rätt innefattar frihet att byta religion eller tro och frihet att ensam eller i gemenskap med andra, offentligt eller enskilt, utöva sin religion eller tro genom gudstjänst, undervisning, andaktsövningar och iakttagande av religiösa sedvänjor.

2. Envars frihet att utöva sin religion eller tro må endast underkastas sådana inskränkningar, som äro angivna i lag och som äro nödvändiga i ett demokratiskt samhälle med hänsyn till den allmänna säkerheten, upprätthållandet av allmän ordning, hälsovården, skyddandet av sedligheten eller av andra personers fri- och rättigheter.

Artikel 10

1. Envar skall äga rätt till yttrandefrihet. Denna rätt innefattar åsiktsfrihet samt frihet att mottaga och sprida uppgifter och tankar utan inblandning av offentlig myndighet och oberoende av territoriella gränser. Denna artikel förhindrar icke en stat att kräva tillstånd för radio-, televisions- eller biograf-företag.

2. Enär utövandet av de nämnda friheterna medför ansvar och skyldigheter, må det underkastas sådana förföreskrifter, villkor, inskränkningar eller straffpåföljder, som äro angivna i lag och i ett demokratiskt samhälle äro nödvändiga med hänsyn till statens säkerhet, den territoriella integriteten, den allmänna säkerheten, förebyggandet av

(Forts från föregående sida)

oordning eller brott, hälsovården, skyddandet av sedligheten eller av annans goda namn och rykte eller rättigheter, förhindrandet av att förtroliga underrättelser spridas, eller upprätthållandet av domstolarnas auktoritet och opartiskhet.

Artikel 11

1. Envar skall äga rätt till frihet att delta i fredliga sammankomster samt till föreningsfrihet, däri inbegripet rätten att bilda och ansluta sig till fackföreningar för att skydda sina intressen.

2. Utövandet av dessa rättigheter må icke underkastas andra inskränkningar än sådana som äro angivna i lag och i ett demokratiskt samhälle äro nödvändiga med hänsyn till statens säkerhet, den allmänna säkerheten, förebyggandet av oordning eller brott, hälsovården, skyddandet av sedligheten eller av annans fri- och rättigheter. Denna artikel förhindrar icke, att för medlemmar av de väpnade styrkorna, polisen eller den statliga förvaltningen lagliga inskränkningar må göras i de nämnda rättigheternas utövande.

Artikel 12

Giftasvuxna män och kvinnor skola äga rätt att ingå äktenskap och bilda familj i enlighet med de inhemska lagar, som reglera utövandet av denna rättighet.

Artikel 13

Envar, vars i denna konvention angivna fri- och rättigheter kränkts, skall äga effektiv möjlighet att tala härå inför inhemska myndigheter och detta även i det fall, att kränkningen förövats av ämbetsman i tjänsteutövning.

Artikel 14

Åtnjutandet av de fri- och rättigheter, som angivas i denna konvention, skall tryggas utan åtskillnad av något slag, såsom på grund av kön, ras, hudfärg, språk, religion, politisk eller annan åskådning, nationell eller social härkomst, tillhörighet till nationell minoritet, förmögenhet, börd eller ställning i övrigt.

Artikel 15

1. Under krig eller i annat allmänt nödläge, som hotar nationens existens, må fördragsslutande part vidtaga åtgärder, som innebära avvikelser från dess skyldigheter enligt denna konvention i den utsträckning, som är oundgängligen erforderligt med hänsyn till situationens krav, under förutsättning att dessa åtgärder icke strida mot landets övriga förpliktelser enligt den internationella rätten.

2. Inga inskränkningar i artikel 2, utom ifråga om dödsfall till följd av lagliga krigshandlingar, eller i artiklarna 3, 4 (mom 1) och 7 må göras med stöd av förevarande bestämmelse.

3. Fördragsslutande part, som begagnar sig av rätten till avvikelser från denna konvention, skall hålla Europarådets generalsekreterare till fullo underrättad om de åtgärder som i sådant hänseende vidtagits och om skälen för dessa. Fördragsslutande part skall likaledes underrätta Europarådets general-

sekreterare om när dylika åtgärder hava trätt ur kraft och konventionens bestämmelser åter blivit i allo tillämpliga.

Artikel 16

Intet i artiklarna 10, 11 och 14 må anses hindra de höga fördragsslutande parterna från att stadga inskränkningar i utlännings politiska verksamhet.

Artikel 17

Intet i denna konvention må tolkas såsom medförande rätt för någon stat, grupp eller person att ägna sig åt verksamhet eller utföra handling, som syftar till att tillintetgöra någon av de fri- och rättigheter, som angivits i konventionen, eller till att inskränka dem i större utsträckning än som däri medgivits.

Artikel 18

De inskränkningar, som i denna konvention medgivits beträffande de däri upptagna fri- och rättigheterna, må icke vidtagas annat än i de syften, med hänsyn till vilka de tillåts.

Tilläggsprotokoll undertecknat i Paris den 20 mars 1952

Artikel 1

Envar fysisk eller juridisk persons rätt till sin egendom skall lämnas okränkvt. Ingen må berövas sin egendom annat än i det allmänna intresse och under de förutsättningar som angivas i lag och av folkrättens allmänna grundsatser.

Ovanstående bestämmelser inskränka likväl icke en stats rätt att genomföra sådan lagstiftning som staten finner erforderlig för att reglera nyttjandet av viss egendom i överensstämmelse med det allmänna intresse eller för att säkerställa betalning av skatter och andra pålagor eller av böter och viten.

Artikel 2

Ingen må förvägras rätten till undervisning. Vid utövandet av den verksamhet staten kan påtaga sig i fråga om uppfostran och undervisning skall staten respektera föräldrars rätt att tillförsäkra sina barn en uppfostran och undervisning som står i överensstämmelse med föräldrarnas religiösa och filosofiska övertygelse.

(Sverige har reserverat sig mot denna punkt och förklarat att landet dels icke kan medgiva föräldrar rätt att under hänvisning till sin filosofiska övertygelse för sina barn erhålla befrielse från skyldigheten att delta i delar av de allmänna skolornas undervisning, dels att befrielse från skyldigheten att delta i de allmänna skolornas kristendomsundervisning endast kan medgivas för barn med annan trosbekännelse än svenska kyrkans, för vilka tillfredsställande religionsundervisning är anordnad. Ett mål rörande tillämpningen av denna reservation prövades under slutet av 1970-talet. Det var S:t Martins lutherska församling i Stockholm som i praktiken vann målet mot svenska staten. Församlingen fick rätt att ordna "tillfredsställande religionsundervisning" i egen regi,

med befrielse från skolans religionsundervisning. Församlingen är fristående och står utanför svenska kyrkan).

Artikel 3

De höga fördragsslutande parterna förbinda sig att anordna fria och hemliga val med skäliga mellanrum samt under förhållanden som tillförsäkra folket rätten att fritt ge uttryck åt sin mening beträffande sammansättningen av den lagstiftande församlingen.

Tilläggsprotokoll nr 4, undertecknat i Strassbourg den 16 september 1963.

Artikel 1

Ingen må berövas sin frihet enbart på grund av oförmåga att fullgöra avtalad förpliktelse.

Artikel 2

1. Den som lagligen befinner sig på en stats område äger rätt att där fritt röra sig och att fritt välja bosättningsort.

2. Envar äger frihet att lämna vilket som helst land, inbegripet sitt eget.

3. Utövandet av dessa rättigheter får icke underkastas andra inskränkningar än sådana som äro angivna i lag och i ett demokratiskt samhälle nödvändiga med hänsyn till statens säkerhet och den allmänna säkerheten, för upprätthållande av den allmänna ordningen och förhindrande av brott, för hälsovården samt för skyddandet av sedligheten eller annans fri- och rättigheter.

4. De rättigheter som angivas i mom 1 må inom bestämda områden tillika bli föremål för inskränkningar, angivna i lag, vilka äro berättigade av hänsyn till det allmänna intresse i ett demokratiskt samhälle.

Artikel 3

1. Ingen må tvingas att lämna den stat vari han är medborgare, vare sig genom individuella eller kollektiva åtgärder.

2. Ingen må förvägras rätten att inresa i den stat vari han är medborgare.

Artikel 4

Kollektiv utvisning av utlännings är förbjuden.

Förryskning

(Forts från sid 5)

De många olika språken i Sovjet var naturligtvis från början ett enormt problem, som hindrade likriktningen och underkastelsen. Men det är fullt begripligt, att regeringen ville göra ryskan till ett allmänt riksspråk i det väldiga unionsområdet. Den som vill göra karriär, t ex inom partiet, eller ta högre examina måste naturligtvis behärska ryska. Till en början skedde därför ingripandena i undervisningen och litteraturen. Manipulationer med alfabeterna var en god väg att underminera både språken och kulturerna. Hos 45 folk infördes det förut okända latinska alfabetet, det arabiska förbjöds helt, och en hel del andra folk tvingades sedermera att

(Forts på sid 15)

SVERIGE-NYTT

Contras notissammanfattningar innehåller sammanfattningar och kommentarer till händelser i världen. De källor som refereras är inte direkt citerade, utan texten är Contras sammanfattningar av originalkällan, försvitt inte annat markerats med citationstecken.

Alf & Gio

I intervju med Alf Enerström i förra numret av Contra hävdades det att en SIFO-undersökning skulle ha visat att (s)-sympatierna gått tillbaka i just de områden där Alf & Gio annonserat våren 1982. Vi anmärkte att vi inte kunnat finna någon sådan regional uppdelning och lämnade därför öppet om påståendet var riktigt eller ej.

Nu har Alf Enerström fått fram rapporten, som publicerades i juli 1982 (och avsåg april). Den visar i korthet att (s) gick tillbaka i sex av nio regioner. I Stockholm var läget oförändrat, liksom i norra Mellansverige. Tillbakagången var obetydlig i norra Sverige. Alf & Gios annonser var framförallt inriktade på storstäderna och Småland.

Contras bedömning av materialet är att det inte är tillräckligt finfördelat och entydigt för att belägga Alf Enerströms påstående som statistiskt säkerställt. Siffrorna är dock förenliga med de hypoteser som Alf Enerström framställer.

Sammanfattningsvis: undersökningen som omtalades fanns och kan välvilligt tolkas som Alf Enerström vill att den skall tolkas. Men en tolkning behöver inte vara välvillig.

Sparlista

Byggbranschens organisationer har nyligen utarbetat en lista på vad som skulle kunna sparas genom ett rationellare lägenhetsbyggande. Vi skall återge denna lista i utdrag.

Åtgärd	Möjlig besparing per lägenhet, 1000 kr
Kontinuitet i produktionen	10-60
Minskad bostadsyta	14-26
Rimlig energistandard	15
Bättre exploateringsökonomi	10
Ekonomisk uppvärmningsform	20
Rimlig handikapptillgänglighet	15
Enklare parkeringsplatser	3-15
Enklare trafikkrav	4-16
Koncentrerad sophämtning	1-10
Färre närlekplatser	1-2
Enklare utrustning	2-3
Enklare installationer	1-4

Man tillägger också att det säkert skulle gå att göra stora besparingar på ändrade brandskyddsregler. Idag krävs att brandkåren skall kunna komma fram med all sin befintliga utrustning, vilket ibland kräver stora extra-kostnader. I dessa fall skulle det kunna finnas pengar att spara genom att istället skaffa annan utrustning åt brandkåren.

Varför subventioner?

Miljarder och åter miljarder satsas av staten på misslyckade företag inom varvsindustri, stål- och metallindustri. När miljarderna rullar iväg (tidvis i en takt som motsvarat 150.000 kronor per anställd och år — dvs när varven gick som sämst var stålet värt mer innan man gjorde fartyg av det!).

När det nu diskuteras nya satsningar på förlustföretag är det väsentligt att få ett riktigt perspektiv på vad branscherna betyder för vår ekonomi.

Tidningen Svensk Export har räknat fram att den svenska exporten av bilar under 1983 kommer att uppgå till 20 miljarder kronor (under de första tre månaderna har exportprognoserna redan överträffats på bilsidan...). Det motsvarar *hela den samlade* exporten inom varv, stål- och metallindustri. Och i den exporten inräknas då siffror från de många specialstålföretag som trots allt går skapligt och klarar sig utan statligt stöd.

Aeroflot i särklass sämst

Varje år genomförs en enkät bland svenska affärsresenärer vilket flygbolag man tycker bäst respektive sämst om. Tidigare år har Swissair toppat listan, men i år har SAS gått förbi. Det är dock ett bolag som har en mycket stabil ställning på listan, det sovjetiska flygbolaget Aeroflot, nu liksom tidigare på en säker sista plats. Vilket egentligen är ännu mer anmärkningsvärt än det kan låta. Det är naturligtvis ganska få av affärsresenärerna som åker med Aeroflot, men siffrorna är framräknade som procent av samtliga som svarat på enkäten, oavsett om de åkt med ett visst flygbolag eller ej.

Hårda tag i (s)-pressen

Vi har tidigare i Contra (nr 5 1979) berättat om hur den grafiska personalen vid Smålands Folkblad förgäves klagat på den undermåliga arbetsmiljön. Nu är det granntidningen, Västgöta-Demokraten i Borås, som råkar ut för de fackliga organisationernas kritik. Kritiken riktar sig också mot Arbetarbladet i Gävle och Stockholms-Tidningen. Grafiska fackförbundets tidning *Grafia* skriver: "Det finns *inte en B-press* som uppträder så *diktatoriskt* som A-pressen. Det är nästan så man tror att de är benägna att lösa ut grafiker *mot skadestånd*. Kanske A-pressen har räknat på vad det kostar. Slutdomömet kan bara bli ett — *A-pressen är totalt hänsynslös* mot grafiker. Man har visat samma likgiltighet mot sin personal som man annars anklagar andra företag för i liknande sammanhang. Dessutom har man *inte ens respekt* för gällande *kollektivavtal och arbetsmarknadslagar*."

VPK-kassa försvunnen

Kassören för vpk i Hässleholm förskingrade hela den lokala partikassan. Den inkluderade det kommunala partistödet på 22.000 kronor. Mannen valdes in i Hässleholms kommunfullmäktige som representant för vpk i höstas.

När polisen skulle ingripa och vräka mannen, som inte lyckats betala hyran, trots att han spenderat hela partikassan, drog han kniv mot polisen.

Så småningom hamnade han på ett alkoholsthem i trakten där han snabbt lyckades förskingra en trivselkassa på 1.600 kronor.

(Aftonbladet)

Per-Olof Nilsson

Vi har tidigare i flera omgångar berättat om den skånske snickaren Per-Olof Nilsson, som fängslats enligt den svenska Sydafrikalagen, som innebär att vem som helst utan misstänke om brott kan sitta häktad i upp till 90 dagar på förslag av kronofogden. Myndigheterna lyckades i fallet Per-Olof Nilsson använda sig av två snarlika lagar. Den andra lagen kom till användning efter det att man försatt Nilsson i konkurs p g a obetald restskatt (som påförts honom p g a skönstaxering för inkomster han aldrig haft). Kronofogden hävdade att de två lagarna, för den som inte är i konkurs och för den som är i konkurs, måste räknas var för sig. Så han tänkte sig att låta Nilsson sitta i häktet två gånger nittio dagar, alltså dubbelt upp mot vad som är möjligt i Sydafrika.

Men snickaren klarade sig ur häktet, sedan tingsrätten i Eslöv underkännt kravet på förlängd häktning. Anledningen var inte att man ansåg att tidsgränsen var uppnådd, utan att man ansåg att det nu fanns anledning att misstänka Per-Olof Nilsson för konkursbrott. Han hade ju inte redovisat intäkterna av försäljningen av boken *Skattesmällen* direkt till kronofogden för att täcka skattekulder. Härmed var inte Nilsson längre fri från misstänkar längre, och då kunde inte Sydafrikalagen tillämpas. Den gäller bara dem som inte är misstänkta för brott. Misstänkta brottslingar kan man inte sätta in på hur lösa grunder som helst, allra minst för så bagatellartade brott som det var fråga om.

Nilsson släpptes och är nu på fri fot, men han rör sig runt om i landet på ständigt nya orter, för att undvika att på nytt bli gripen.

En pikant detalj i sammanhanget är att Contra-medarbetaren Rune Andersson som uppträdde som sandwichman utanför tingshuset i Eslöv fick räkning från polisen i Eslöv på 120:- för att få tillstånd att ordna en "sammankomst". Efter klagomål till länsstyrelsen har polisen nu backat till 60:-. Men fortfarande menar Eslövs-polisen att det behövs tillstånd för sammankomst för att "samla" en person. Länsstyrelsen har beslutat att fastställa polisens krav. Rune Andersson har överklagat till regeringen. Han menar att en sammankomst måste bestå av minst två personer. Och att det alltså omöjligt kan ha varit fråga om någon sammankomst.

Det kan avslutningsvis tilläggas att man på Rikspolisstyrelsen uppvisar att man enligt praxis inte brukar kräva tillstånd eller ta ut avgifter om det rör sig om aktioner med fem personer eller mindre.

Ginsburg på turné

Alexander Ginsburg har, som framgår av Contras intervju med honom, nyligen besökt Sverige. Han besökte ett flertal platser i landet och talade bl a vid Lärarhögskolan i Luleå. Där har man bedrivit "projektundersökning" på temat "Fredsföstran i Sovjet"

respektive "Respekt för kulturarvet i Sovjet"! Med sådana ämnesrubriker på projekten kan det knappast råda något tvivel om att studenterna skulle ha god nytta av en föreläsning och diskussion med Alexander Ginsburg.

Så fort Ginsburgs besök blev känt började det emellertid hända saker. Ginsburg skulle komma en måndag, fredagen innan ringde Svante Ahlrot, som arbetar på Norrskensflamman och är ordförande i Arbetarepartiet Kommunisterna (APK) i Luleå till rektorn vid lärarhögskolan Abel Oldgren. Han erbjöd då att professor P. G. Tjernikov skulle komma på måndagen, samma tid som Ginsburg, för att tala om "fredsföstran". Det var bara exakt Ginsburgs tid som skulle passa. När Ginsburg fick höra detta erbjöd han sig att ställa upp i en debatt mot Tjernikov, men det ville inte Tjernikov vara med om. Rektorn förklarade så småningom att Tjernikov inte kunde komma på den föreslagna tiden, och han uteblev därför helt. Ginsburg kunde hålla sin föreläsning som planerat, och en APK/Sovjet-aktion för att stoppa Ginsburg rann ut i sanden.

Hönshusförbudet

Regeringen har utfärdat en förordning enligt vilken det är förbjudet att bygga ladugårdar, stall, svinstor och hönsburet. Det är också förbjudet att bygga om eller bygga ut sådana hus. Förbudet har tillkommit för att man planerar att (i okänd omfattning) ändra jordbrukspolitiken nästa år. I avvaktan på de förändringarna förbjuds Sveriges 150.000 bönder t o m att bygga hönsburet.

"Fredsvänner" i slagsmål

Första maj-firandet i Luleå övergick i vilt slagsmål när apk:are och iranska Tudeh-partister drabbade samman med ett antal skp:are, som i demonstrationståget framförde en banderoll med texten "Sovjet ut ur Afghanistan". Blodvite uppstod bland fredsvärvarna, när knytnävsslag och sparkar utdelades. Även andra plakater användes som tillhylling i slagsmålet. Ett hade texten "Bort med våldsporren i massmedia".

(Norrbottnens-Kuriren, Luleå)

Fel byråkrater

När Tjörnbron rasade innebar det nästintill ekonomisk katastrof för Hotell Stenungsbaden. Företaget klarade inte av att betala skatter och avgifter och ägaren Thomas Wallin, som tidigare aldrig haft några sådana problem, gjorde upp en avbetalningsplan med kronofogden och länsstyrelsens skatteavdelning. I september 1982 var alla skulder avklarade.

I oktober slog polisen till. Wallin skulle ha gjort upp med lokala skattemyndigheten i Kungälv istället för med kronofogden och länsstyrelsen. Trots att vartenda öre betalats har Wallin ställts inför rätta och dömts till höga böter för att han gjort upp med fel myndighet!

(Aftonbladet)

Sverige inte att lita på

I norska Stortinget har stortingsledamoten Jens Marcussen ställt en enkel fråga till statsministern, en fråga som i korthet gick ut på att förhöra sig för hur opålitlig den norska regeringen ansåg att Sverige var som vapenleverantör.

Jens Marcussen ställde följande fråga: "Efter statsministermötet Willoch/Palme planeras köp av vapen från Sverige. Känner statsministern att det är förenat med trygghet för det norska försvaret att anlita Sverige som leverantör, eftersom Sverige inte är med i NATO?"

Frågan besvarades i Stortinget av försvarsminister Anders C. Sjaastad. Han inledde med att beskriva den svenska säkerhetspolitiken och den svenska rustningsindustrin och menade att den hade många produkter som kunde vara av intresse för Norge. Men tillägger han: "En annan följd av svensk utrikespolitik är att landet inte kan garantera efterleveranser eller reservdelsleveranser i en konfliktsituation. Det finns därför gränser för hur beroende vi kan göra oss av Sverige. Men en del materiel är det naturligt att köpa i Sverige. Det gäller först och främst försvarsmateriel som det är möjligt att bygga upp reserver av och som utan större problem kan bytas ut mot motsvarande vapen eller utrustning från annat håll." Som exempel på sådana vapen angavs vissa robotar och fordon. Men Sjaastad underströk att inköpen från Sverige var kombinerade med förberedelser för produktion i Norge. Sammanfattningsvis. De norska försvarsansvariga litar inte på Sverige som leverantör. Det gör de säkert rätt i, så länge vi har vår nuvarande regering.

Jens Marcussen

UTLANDS-NYTT

Kubansk narkotikatriafik

En kubansk agent har vid ett förhör i New York berättat om att han ägnat sig åt narkotikahandel i USA för den kubanska regimens räkning. Mario Estevez Gonzalez (en pseudonym) berättade om affärerna inför New York Select Commission on Crime. I den medverkade bl a senatorn Alfonso D'Amato och delstatssenatorn Ralph Marino. Estevez berättade att han kom till USA 1980 i samband med att 125.000 "flyktingar" fick lämna Kuba. Estevez uppskattade att 40.000 av flyktingarna var brottslingar som Castro ville göra sig av med. Och ungefär 3.000 var agenter som sysslade med narkotikahandel — med den kubanska regimens goda minne. Estevez hade själv sålt kokain och andra droger för 7 miljoner dollar, vilket uppskattades ge en nettovinst på 3 miljoner dollar till den kubanska regimen.

Estevez hämtade knarket antingen på Kuba eller i Colombia. Det fördes sedan med båt till södra Florida. Det var fråga om specialutrustade racerbåtar som klarade av resan mellan Kuba och Florida på två timmar! Estevez menade att vinsterna från knarkhandeln användes till att finansiera terroristverksamhet i Colombia och Centralamerika.

Estevez berättade också om hur han personligen bevittnat att viceamiral Aldo Santamaria, chef för Castros marina enheter, gav en man vid namn Jaime Guillot order att lasta av en knarklast på en kaj på Kuba. Guillot är känd brottsling i USA och har bland annat anklagats för att ha smugglat in vapen till M-19-terroristerna i Colombia.

(Washington Inquirer)

Militärstyre i Rumänien?

Rumänien är det land i Östeuropa som kommit närmast Polen på vägen mot total ekonomisk katastrof. I Polen har man försökt lösa problemen genom övergång till militärregim. Det uppges att vissa officerare i Rumänien skall ha haft liknande planer för det egna landets del. Flera högre officerare uppges ha varit inblandade i en kupplan mot president Ceausescu.

(Soviet Analyst, London)

Jeans

Sovjetisktillverkade jeans av bästa kvalitet, från en fabrik i Kalinin, kostar mellan 40 och 50 rubel. Importerade jeans från Väst kan kosta upp till 200 rubel.

En genomsnittslön för en industriarbetare är 177,30 rubel per månad, enligt uppgifter i Pravda i januari i år. En månadslön räcker alltså inte ens till ett par ordentliga jeans.

(Soviet Analyst, London)

Mer än 100 avrättningar

Mer än 100 personer avrättades i Sovjet under 1981. Detta enligt siffror som västerländska journalister fått från sovjetiska jurister. Dödsstraff utdöms för ett brett register av brott enligt den sovjetiska strafflagen. Från ekonomiska brott till spioneri. I många fall rapporteras avrättningarna i pressen som avskräckande exempel. Men långtifrån alla avrättningar kommer till den sovjetiska allmänhetens kännedom.

En av de avrättningar som omtalats i den sovjetiska pressen i år gällde en man som lett en liga som stulit 400 hästar och låtit slakta dem. Ett annat fall från i år gäller en man som påstås ha begått krigsförbrytelser 1942 (!).

Avrättningar kan även drabba personer högt upp i hierarkin. Det avslöjades således 1982 att den tidigare biträdande fiskeriministern Ritov avtatts för korruption.

(Soviet Analyst, London)

Lögnedektorer

Det senaste spionavslöjandet i Storbritannien har fått brittiska underrättelsekreter att se sig om efter nya medel att avslöja spioner. Följaktligen skall CIA utbilda brittiska kontraspionaget i användandet av lögnedektorer. Utbildningen skall ske på en skola i Förenta staterna.

Det har föreslagits att de första som skall genomgå lögnedektortest skall vara de högre cheferna inom underrättelseväsendet.

HGO

Nicaraguansk antisemitism

Den nicaraguanska sandinist-regimen har nu slagit in på en anti-semitisk väg. Landets samtliga judar (ett femtiotal familjer) har tvingats lämna landet. Familjernas — och den judiska församlingens — egendom har beslagtogs. Det inkluderar även synagogan i Managua, som omvandlats till en klubb för barn. Symbolerna på byggnadens utsida har täckts över och inuti synagogan har man också satt upp affischer med antisemitiska slagord.

Förföljelserna mot judarna i Nicaragua har nu tagits upp i Europa-parlamentet. I början av juni diskuterades, på initiativ från konservativa och krist-demokratiska ledamöter, utvecklingen för Nicaraguas judar.

(Jewish Chronicle, London)

Polska dödligheten ökar

Dödligheten i Polen har under de gångna tio åren ökat med 30 procent! Alltför polacker dör på grund av bristande sjukvård, överbelastade sjukhus osv.

(The Economist, London)

Baltikum

Situationen i Baltikum försämrats fortlopande. Enligt den sovjetiska folkräkningen 1979 är fortfarande 64,7 % av Estlands invånare ester. Men ett nyligen avslöjat hemligt dokument ("för internt bruk") från estniska kommunistpartiets centralkommitté ger en annan siffra: 59,8 %. Andelen slaviska invånare i Estland har ökat från 22 procent 1959 till 40 procent 1979. I Lettland är situationen ännu sämre. Där finns bara 53,7 % letter, och i huvudstaden Riga har andelen letter sjunkit under 30 %. Andelen ester i den estniska huvudstaden Tallinn har sjunkit till 50 %. Och nu förväntas nya invandrare från Ryssland, för att bygga en strategisk hamn vid Muuga-bukten i närheten av Tallinn. Hamnen är kostnadsberäknad till 2,5 miljarder svenska kronor.

Även i skolorna har situationen blivit sämre. Antalet timmar i det främmande språket (tyska eller engelska) har sjunkit från två till en i veckan. Också estniskan har fått mindre tid, medan ryskan blivit viktigare och viktigare.

De intellektuella i Estland oroar sig för utvecklingen, medan ockupationsmyndigheterna svarar med terror. Över hela Sovjetunionen talar man nu om en nystalinism med Andropovs ansikte. Dissidenterna hävdar att tio människor arresteras varje vecka av politiska skäl.

Jüri Lina

Nordkoreas finanser

är urusla. Sedan åtskilliga år har landet slutat att betala räntor och amorteringar på utländska skulder, något som bl a drabbat svenska företag. Nordkorea kan därför inte längre köpa något på kredit. Men kontantaffärer går fortfarande bra.

Man har nyligen avslutat en sådan affär med det japanska bilföretaget Nissan (Datsun).

Det gäller specialbyggda bilar av modellen "President" till det facila priset 22 miljoner yen per styck (693.000 kronor). Den första i serien levererades till chefen för Pyongyangs handelsbank, Pang Ki-yong, de två följande till partiledarens son, "tronföljaren" Kim Jong-Il. Sammanlagt uppgick beställningen till 99 bilar.

Hur betalar ett bankruttmässigt land en beställning på sammanlagt nära 70 miljoner kronor? En del indikationer kan man få från Latinamerika. Enligt tidningen La Prensa i Buenos Aires har nordkoreaner varit mycket aktiva i vapen- och narkotikasmuggling i hela Sydamerika. I Panama utvisades chefen för den nordkoreanska beskickningen i december 1982, misstänkt för smuggling. Och det var inte längre sedan än 1978 som 17 s k diplomater utvisades från Sverige, Norge och Finland, sedan de avslöjats som narkotikasmugglare.

(Oesterreich Konservativ, Wien)

Tyska kommunister

Västtyska inrikesdepartementet uppskattar att Östtyskland varje år satsar ungefär 60 miljoner mark (180 miljoner kronor) på det västtyska kommunistpartiet, Deutsche Kommunistische Partei, DKP. Överföringarna sker dels direkt genom kurirer som smugglar sedlar, dels indirekt genom affärer med det stora nätet av DKP-kontrollerade företag.

Enligt DKP:s officiella bokslut uppgick intäkterna 1981 till 15,1 miljoner mark (45 miljoner kronor). Det uppskattas räcka till att betala lön till de flera hundra anställda partiet har. Men inte till mer.

Partiet har ett centralt kansli i Düsseldorf, tolv regionala kontor och cirka 200 lokala kontor. Man driver Karl Liebknecht-skolan i Leverkusen och den ideella Marx-Engels-stiftelsen liksom Institutet för marxistiska studier och forskning.

Till detta kommer de direkta insatser som östtyska kommunistpartiet SED (Sozialistische Einheitspartei Deutschlands) gör för sina partikamrater i Väst. Partiskolan "Franz Mehring" i Ost-Berlin står till DKP:s förfogande. Skolan har ett trettioåttal lärare och hundra internatplatser. Det uppskattas att 3.000 medlemmar i DKP genomgått utbildning där. Kursdeltagarna får normalt ersättning för förlorade inkomster och familjebidrag dessutom. Ungefär 10.000 personer besöker på inbjudan av SED Östtyskland varje år och 4.000 barn placeras i sommarläger i Öst.

I valen i Väst har DKP som högst fått 0,3 procent av rösterna.

(Die Freiheitsglocke, Bonn)

Opposition i Vietnam

Fortfarande pågår militär kamp mot den kommunistiska diktaturen i Vietnam. I Mekong-deltat opererar fortfarande rester av den gamla regeringsarmén, liksom grupper från de religiösa sekterna Hoa Hao och Cao Dai.

I inlandet opererar FULRO (Front Uni pour la Lutte des Races Opprimés), en grupp som rekryterar sina anhängare bland bergsfolken, montagnarderna. Enligt BBC driver FULRO operationer i sju städer och provinser i centrala Vietnam. I oktober 1982 rapporterade partiorganet Nhan Dan i Hanoi om omfattande strider mellan regeringstrupper och FULRO. FULRO uppges få stöd av det kommunistiska Kina!

Nhan Dan rapporterade samtidigt om strider med "reaktionära styrkor" i Mekong-deltat.

Den vietnamesiske inrikesministern Pham Hung ordnade i september 1982 ett extramöte för poliser och säkerhetsstyrkor för att diskutera nya metoder "för att straffa och undertrycka de reaktionära styrkorna". Det är uppenbart att det militära motståndet inte är helt härlöst.

(The American Spectator, Bloomington)

Francisco Sa Carneiro

Den populäre och dynamiske portugisiska premiärministern Francisco Sa Carneiro omkom (tillsammans med sin svensk-danska sambo) i en olycka med ett privatplan den 4 december 1980. I och med Sa Carneiros död bröt den konservativa politiska alliansen samman, och möjligheterna öppnades för socialisterna att komma tillbaka till makten.

Sa Carneiro hyste vid sitt fränfalle långt framskridna planer på att "återföra" de tidigare portugisiska kolonierna till den västerländska kretsen, inte som portugisiska kolonier, men som fria samverkande stater. Dessa planer skulle ryckt undan grunden för den sovjetiska strategin i Afrika, och måste naturligtvis motverkas med alla medel av sovjetiska intressen.

Var det sådana intressen som låg bakom kraschen? Den haverikommission som undersökt olyckan, och som består av amerikanska flygexperter har nu avlämnat sin slutrapport. De säger att "med till visshet gränsande sannolikhet har en bomb förorsakat kraschen".

(Deutschland Magazin)

Laser-vapen

Det sovjetiska forskningsprogrammet för laser-vapen uppges ha startat redan 1970. CIA räknar med att Sovjet skall kunna placera ett laservapen i rymden i mitten eller slutet av 1980-talet. En talesman för amerikanska försvarsdepartementet har dock uttalat farhågor för att sådana vapen skall finnas tillgängliga redan i slutet av 1983. Vapen som skulle kunna användas mot amerikanska satelliter på hög höjd. Markbaserade laser-vapen som kan användas mot lågtflygande satelliter finns redan i bruk i Sovjet. Men deras användbarhet är osäker.

Tidigare amerikanska planer har varit inriktade på att få fram markbaserade laser-vapen mot satelliter till 1989 och rymdbaserade sådana vapen till mitten av 1990-talet. Men dessa planer påskyndas nu på initiativ av president Reagan.

"Militärtjänst"

Den polska militärregimen har uppfunnit en ny slags militärtjänst. Tänkbara fackföreningsaktivister och orostiftare kallas in till militärtjänst i kategori "F". Åtskilliga av de inkallade hade tidigare frikallats från militärtjänst av medicinska skäl, men det gäller inte längre. De "F"-värnpliktiga får ingen militär utbildning, utan placeras i tältläger eller järnvägsvagnar och ägnar dagarna åt exercis, tungt arbete eller politiska förhör. Vapen förekommer inte.

Militärtjänstens längd är inte fastställd, inte ens de inkallade själva vet hur länge de skall vara kvar. Sammanlagt uppskattas 8.000 män befinna sig i 22 olika läger av detta slag.

Allt enligt Jerzy Milewski, internationell representant för fackföreningsrörelsen Solidaritet.

Fackföreningslag

I Norge har stortingsledamoten Fridtjof Frank Gundersen lagt fram ett förslag till fackföreningslag. I lagens andra paragraf skulle det heta att "arbetstagare har full frihet att ansluta sig till den fackförening han önskar eller att stå utanför varje fackförening". Denna paragraf skulle förstärkas genom innehållet i den tredje paragrafen som skulle innebära förbud mot strejker eller bojkotter med syfte att utöva påtryckningar på arbetstagare att gå med i eller avstå från att gå med i fackföreningar.

(Fremskritt, Oslo)

BESTÄLL CONTRAS ARTIKLAR

HÄR!

Nyheter:

Winston S. Churchills bok *Till Västs försvar*.
Contra-pris 69:-.

Klisteretiketter *Contra avslöjar vänster-
maffian*, gratis. Och *Sverige fritt från socialism*
med 12 cm diameter 5:-/styck.

Prislistan gäller fr o m 1983-06-13. Reservation
för prisändringar som träder i kraft när ny
prislista utkommer. Priserna inkluderar
23,46% mervärdesskatt.

Contra

... Contra, äldre nr, per styck 5:-
... Contra, prenumeration 39:-

Affischer

... Solzjenitsyn/Sacharov 24:-
... Churchill 24:-
... Sovjet ut ur Östeuropa 9:-
... Contra-affischen gratis

LP-skivor

... Sånt som får mig att ilska till 46:-
... En sång om friheten 46:-

T-shirts

... "Sverige fritt från socialism" 44:-
... Sverige-Amerika-tröjan 44:-
... Frihet för Östeuropa 34:-
... Contra-tröjan 34:-
Storlekar: 140cl, 150cl, 160cl, XS, S, M, L,
XL, XXL och XXXL.

Klisteretiketter

... Sverige fritt från socialism, 7st 3:-
... Med USA för frihet, 10 st 3:-
... Prag 1968 2:-
... etikettark, 24 märken, 8 motiv 5:-
... Sverige fritt från socialism, stora 5:-
... reklametiketter för Contra gratis

Förryskning

(Forts från sid 10)

antaga det kyrilliska alfabetet.

Ett led i undertryckandet av minoritets-
folken var också att förflytta människor
mer eller mindre frivilligt och skicka dit
ryssar i stället. Så är särskilt fallet inom de
folk, som kommunisterna i första hand vill
undertrycka, dvs de baltiska, ukrainska och
vitryska folken. Där har förryskningen gått
längst. Men ändå har läsaren det allmänna
intrycket, att förryskningen både här och
på andra håll gick långsammare än väntat
ända fram till 1970-talet. Då drogs skruvarna
åt, och undervisningen i ryska utökades i
skolorna, men ingenstades förbjöds förligen
något minoritetsspråk.

Av Ignats' statistik framgår, att tvåspråk-
ligheten, "internationaliseringen", som politi-
kerna kallar den, visserligen har ökat, men
att den inte har hindrat t ex utgivningen av

Rockslagsmärken

... Nej till kommunism 4:-
... Sverige-Amerika-märket 4:-
... Svenska flaggan 4:-
... Stoppa vänsterextremismen 4:-
... Löntagarfonder. Helknäppt. 4:-

Vykort

... Nancy & Ronald Reagan, 5st 10:-

Bildekalor

... "Sverige fritt från socialism" 10:-
... Stärk försvaret NU! 10:-
... Mot löntagarfonder 12:-

Nyckelring

... Svenska flaggan 7:-

Böcker

... Andersson: Rättsstat i uppl 40:-
... Anger: Raoul Wallenberg 72:-
... Barron/Paul: Kambodja 29:-
... Beckmann: Kärnkraft 33:-
... Burke: Reflektioner om... 71:-
... Carlsson: Jag var fånge i Sovjet 38:-
... Churchill: Till Västs försvar 69:-
... Edwards: Ronald Reagan 71:-
... Gerholm: Varför kärnkraft 15:-
... Hegeland: Vad tjänar du mest på? 18:-
... Holmberg m fl: Östeuropa 40:-
... Husbondens röst 40:-
... Huyn: Uppmarschen 58:-
... Häggman: Förintelsen 19:-
... Häggm/Skard: Kommunismen 41:-
... Johansson: Dessa förföljda 45:-
... Har freden en chans? 59:-
... Janouch: Siste mohikanen 69:-
... Kortjnoj: Antischack 59:-
... Kung: Sådan är socialismen 29:-
... Skrattsalvor mot öst 36:-
... Leys: Kinesiska skuggbilder 50:-
... Nilsson: Skattesmällen 60:-
... Nixon: Det verkliga kriget 60:-
... med Nixons namnteckning, tillägg 31:-
... Sanden: Eva — agent för KGB 46:-
... Solzjenitsyn: Västerlandets misstag 40:-

... Strauß: Uppror i öst 20:-
... Tyranniets triumf 3:-
... Walker: Kina 5:-
... Wiegert: Dagis — Nej tack 39:-
... Vittnen från Gulag 25:-

*Genom medlemskap i Bokklubben Frihets-
forum kan flertalet böcker fås till reducerade
priser. Skriv så sänder vi fullständig informa-
tion.*

Beställ så här:

1) *Postgiro*. Sätt in beloppet på postgiro-
konto 85 95 89-4 (i Finland 1125 82-9, i
Norge 1 99 82 77 och i Danmark 1 69 06 98).
Eller svenskt bankgiro 261-2638. Ange på
talongen önskade artiklar. *Porto tillkommer
med 5:- per beställning.*

2) *Check*. Skicka in beställningssedeln
tillsammans med check ställd på Stiftelsen
Contra. *Porto tillkommer med 5:- per beställ-
ning.*

3) *Postförskott*. Skicka in beställningssedeln
till Contra. Vi sänder varorna per post-
förskott. *Porto tillkommer med 12:- per
beställning.*

Beställningar över 150:- levereras utan porto-
tillägg. Angivna priser gäller även i norska
kronor. Vid omräkning till finska mark dra
av 20% och till danska kronor lägg på 25%.

Betalningssätt:

Postgiro Check/konterter
 Postförskott

Anges ej betalningssätt skickas beställningen
automatiskt som postförskott.

Contra, Box 6082, 102 32 Stockholm.

.....
Namn

.....
Adress

.....
Ortsadress

böcker och tidningar på minoritetsspråken.
De andelar av befolkningarna som anger
ryskan som sitt språk ökas dock mer eller
mindre, framför allt i städerna. På lands-
bygden är ökningen mindre eller obefintlig,
och det finns också ett aktivt motstånd mot
förryskningen. Denna är med andra ord en
långvarig procedur, men nya åtgärder kan
naturligtvis påskynda den.

Sådana är sannolika, ty ur rysk synpunkt
är läget oroande. Den ryska andelen minskar
oavbrutet av nativitetsskäl, och framför allt
de asiatiska folken ökas snabbt; somliga
har fördubblats på 20 år. Mohammedaner-
na är nu 45 miljoner, av vilka 80 procent
talar turkiska språk. Mot den islamska religio-
nen har Sovjet gått hårt fram. Av de 25.000
moskéer som fanns 1917 återstår blott några
hundratal — för en mycket större folkmängd.
Icke desto mindre är de islamska och övriga

asiatiska folken ett mycket allvarligt fram-
tidsproblem för regeringen. De hyser visser-
ligen ingen nationalism i europeisk mening,
men de blir allt folkrikare, och deras existens
påverkar Sovjets politik mot Turkiet, Iran,
Pakistan och Främre Asien. Här kommer
också Afghanistan in i bilden. Skulle Sovjet
annekterera landet, så skulle den islamska
befolkningen i ett slag ökas med 15 miljoner,
och det är alls inte önskvärt. Därför söker
regeringen sannolikt en lösning, som icke
innebär Afghanistans införlivande i Sovjet-
unionen.

Ebbe Aspegren

*Öto Ignats: Folkens fångelse. Nationalitets-
politiken i Sovjetunionen. Ordfronts förlag.
ISBN 91-7324-177-6. 188 sidor. Cirka 84:-.*

Alexander Ginsburg om oppositionens möjligheter

Alexander Ginsburg, ett av de största namnen i 1960-talets och 1970-talets sovjetiska opposition, kom till Väst 1979. Han har nyligen besökt Sverige på inbjudan av "Gröna Lampan". Contra fick ett sammanträffande med Alexander Ginsburg. Alexander Ginsburg är anställd av den amerikanska motsvarigheten till LO, AFL-CIO.

Alexander Ginsburg föddes i Moskva 1936. Redan som 18-åring dömdes han till ett tvåårigt straff för dikter han skrivit. Det var 1954. Mellan 1960 och 1962 satt han åter i fängelse, den gången för att han gett ut tidskriften Syntaxis — som distribuerades i tio exemplar! Och mellan 1967 och 1972 var det dags för tredje fängelsestraffet. Ginsburg hade sammanställt en vitbok om rättegångarna mot Andrej Sinjavskij och Julij Daniel. Viteboken hade gjorts i tre exemplar.

Från 1972 var Alexander Ginsburg aktiv i den sovjetiska gruppen för bevakning av Helsingforsavtalet, en samlingspunkt för oppositionen. Från 1975 blev han förvaltare av Solzjenitsyn-fonden, den fond som byggts upp av intäkterna från Alexander Solzjenitsyns verk Gulag-arkipelagen och som används för att stödja de politiska fångarnas familjer. 1977 dömdes Ginsburg på nytt, men utväxlades 1979 tillsammans med tre andra politiska fångar (Valentin Moroz, Georgij Vins och Eduard Kuznetsov) mot några sovjetiska spioner, som dömts i USA.

Vad har hänt med de oppositionella som Du samarbetade med under 1960-talet och början av 1970-talet?

— Den tidens opposition, från min ungdomsgeneration, bestod av smågrupper. Av mina gamla vänner finns nästan inga kvar verksumma i oppositionen. De sitter antingen i fängelse eller har emigrerat. En av de få som fortfarande var aktiv, Sergej Chodorovitj, förvaltare av Solzjenitsyn-fonden greps den 7 april i år. När jag var aktiv verkade vi i mycket små grupper — den tiden är förbi nu.

Vad menar Du med det, vad är det som har ändrats?

— Vår uppgift då var att berätta sanningen. Det går för enstaka människor att säga sanningen — åhöraren måste lyssna. Men det var också vår uppgift. Vi bildade inga politiska grupper, som skulle kunna organi-

seras som massrörelser. Det är nu, sedan vi äldre fångslats eller försvunnit, som försök görs i den riktningen. Det har gjorts försök att organisera en arbetarrörelse (Vladimir Klebanov m fl), en fredsrörelse (Sergej Batovrin) och en kvinnorörelse (tidskriften Maria). Denna inriktning skiljer sig principiellt från vad jag var med om. Vi kan säga att det är fas två i frihetsrörelsen. Det är inte bara fråga om opposition, utan om att lägga fram idéer om hur ett fritt Ryssland skall se ut.

Vi kan göra en jämförelse med Polen. Till en början utvecklades en intellektuell opposition inom KOR. Så småningom utvecklades denna opposition inom arbetarrörelsen Solidaritet. Hade inte skuggan från Sovjet vilat över Polen råder det väl inget tvivel om att det polska samhället i dag hade varit förändrat i grunden.

Sovjetunionen är ett mycket stort land, med en rad inre motsättningar. Utvecklingen i Sovjet blir därför med nödvändighet svårare och mer långdragen än i Polen. Men den pågår för fullt. Särskilt efter Andropovs makt-tillträde.

Andropovs maktövertagande

Hur har Andropovs maktövertagande påverkat oppositionens arbetsmöjligheter?

— Mina vänner skriver om skräcken som har återvänt. Men det enda belägget för hårdare tag är vad som händer med fångarna. Det blir allt vanligare att de som avtjänat sitt straff får förlängning. Sista dagen i fängelset utdöms ett nytt straff. Det var något som förekom flitigt under Stalins tid. Det är dock enligt min mening fel att säga

— Det här är ju rena Ryssland, byggnader uppkallade efter den politiske ledaren... skämtade Alexander Ginsburg när Contra träffade honom på Palmhuset i Stockholm. T.h. Irina Elkonin-Johansson från Gröna lampan.

att det är Andropovs tilltråde som lett till denna förändring. Som KGB-chef hade han redan tidigare haft fria händer att driva en sådan politik.

Att bedöma förändringarna i trycket är mycket svårt. Men uppskattningsvis fångslas två personer per dag av politiska skäl.

Du menar att oppositionen utvecklats och fått en bredare grund att stå på, hur har det gått till?

—Förr använde vi oss av skrivmaskinen. Det gick att producera några hundra exemplar av ett dokument. Idag lyssnar människor på utländska radiostationer. De når ut till miljontals lyssnare. Det var en idé som vi utvecklade under slutet av 1960-talet. Att nå ut till folket i Sovjet genom de utländska journalisterna i Moskva. Men där har vi vårt första problem. Journalisterna är ett "filter" som måste passeras. Och de skriver för att få läsare. Läsarundersökningar visar att normalläsaren inte klarar av mer än tre utländska namn per artikel. Därför koncentreras de utländska journalisternas verksamhet till några få. Till Solzjenitsyn, Sacharov osv. Därför tror en del att oppositionen är liten, bara för att det är 10-15 namn som är kända. Men vad har hänt? När KGB har gript den ene efter den andre, så har det ständigt kommit fram nya namn. Antalet okända är mycket stort, de kan fylla de luckor som uppstår när nya straff utdöms.

När jag tog initiativet till Moskvas Helsingforsgrupp var vi elva personer. Vi hade gemensamma åsikter om de mänskliga rättigheterna, men vi hade olika åsikter i det mesta i övrigt. Jag tror att vi elva i ett flerpartisystem hade anslutit oss till kanske tio olika partier!

I sovjetiskt läger

Du har suttit fängslad åtskilliga gånger, berätta hur det känns att vara inspärrad i ett sovjetiskt läger eller fängelse!

—Sista gången satt jag i läger I i Mordvinien, ett läger för speciellt farliga statliga brottslingar. För personer som fått upprepade domar för brott mot staten. Det innebar bl a att vi satt i celler och inte i baracker, att vi bara fick träffa anhöriga en gång per år (andra fångar fick två eller tre sammanträffanden per år) och att vi bara tjänade tre rubel (20 kronor) per månad, istället för fem rubel — den skillnaden är ju inte så stor.

Första gången jag hamnade i fängelse kom det plötsligt. Det var ett slag som drabbade mig oväntat och det kändes svårt. Men gångerna därefter var allt bekant. Då kändes det inte så svårt. När jag släpptes 1972 visste jag att jag skulle gripas igen. Ett helt år var jag snarast förvånad över att jag inte blev gripen. Jag märkte hur man skuggade mig — det gjorde man medvetet mycket klumpigt, säkert för att skrämmas. Varje gång skuggningen upphörde blev jag orolig, då trodde jag att jag skulle bli arresterad

omgående.

Min sista fängelsevistelse var faktiskt intressant. Jag träffade många intressanta människor. Och under förhöret satt jag åtta månader i Ljubljanka — fängelset som låg i samma hus som KGB:s högkvarter. (Fängelsedelen är nu ombyggd till kontor för KGB). I Ljubljanka hade man gemensamt bibliotek för fångarna och KGB-personalen. Fantastiskt nog hade jag möjlighet att läsa Marcel Proust under åtta månader i Ljubljanka!

Jag roade mig också med att driva med de obildade förhållningarna. När de frågade efter mina närmaste vänner nämnde jag namn på poeter och författare som sedan länge var döda. Och jag kunde inbilla dem att en del av mina vänner var redan döda författare!

Visst är det svårt rent fysiskt i fängelser och läger, men för mig har det inte varit något större problem. Jag är liten i maten och jag kan arbeta rejält med händerna. Och framförallt, jag är inte rädd. Fängelset är tvärtom en utmaning. När jag satt i Vladimir-fängelset 1970 lyckades vi smuggla ut ett budskap från fångarna till Väst. Till utdelningen av Nobelpriset (som Alexander Solzjenitsyn inte kunde hämta i Stockholm). Brevet från oss i Vladimir-fängelset nådde Stockholm och lästes upp. Det rapporterades på de ryskspråkiga sändningarna, och vi fick snart veta det. Vilken seger för oss fångar!

Till Amerika

När Du kom till Väst, var det något som var oväntat eller annorlunda i förhållande till vad Du väntat Dig?

—Jag har studerat amerikanska förhållanden sedan länge. USA har varit något av min hobby. Jag har också lyssnat mycket på utsändningar från Voice of America. Jag tror därför att jag kände till mer än de flesta i förväg. Överraskningarna var därför inte så stora. Men visst fanns de. När vi alla fyra placerades på UN Plaza Hotel i New York första natten och fick se en säng på tre gånger tre meter, så trodde jag först att den var avsedd för oss alla fyra... Men nu har jag lärt mig att det är så sängarna ser ut för en enda person på ett amerikanskt hotell!

Vad kan vi göra i Väst?

Vad kan vi i Väst göra för att stärka oppositionen i Sovjet?

—Skriv om människor som börjar bli kända! Se till att det ständigt finns något halvdussin personer som fungerar som språkrör för oppositionen. Och ta rätt på fler oppositionella. Om bara 1 procent av de oppositionella fick personlig kontakt med någon i Väst skulle mycket ändras. För i Väst ger personliga vittnesmål och berättelser alltid starkt intryck. Enstaka brev med vittnesbörd från Sovjet kan göra mycket. Men då måste mottagarna föra innehållet vidare.

De hearings om förtrycket som ordnas i

Väst ger säkert också effekt. De påverkar tänkandet i Väst, och kan medverka till en ändrad politisk attityd. För om människor i Väst, människor som har makt, bestämmer sig för att sätta hårt emot det sovjetiska systemet, då kan mycket nås. Ett effektivt embargo mot den planerade gasledningen hade till exempel kunnat göra intryck på Sovjet, och faktiskt underlättat för oppositionen.

Men jag vill samtidigt understryka att jag inte tror att några enstaka åtgärder kan ändra systemet. Jag tror inte på revolutioner. Det är fråga om många människor som måste delta i ett långsiktigt och tålmodigt arbete för att uppnå en systemförändring.

Carl G. Holm

Churchill

(Forts från sid 7)

Och det finns de i Västeuropa som utgör en kärngrupp i fredsrörelsen och som om deras råd följdes skulle leda oss direkt in i den situationen. I grunden är det som sägs av fredsrörelsen på bägge sidor om Atlanten att det är dags för Väst att visa återhållsamhet, för Väst att ta initiativ i hopp om att Sovjet följer efter. Men faktum är att det är det som Väst gjort under femton år, under såväl republikanska som demokratiska regeringar i USA. Återhållsamheten har varit vägledande.

Sedan 1968 har USA inte placerat ut en enda strategisk kärnvapenrobot. USA har hållit kvar vid 1.710 robotar, baserade på ubåtar och på land. Har Sovjet svarat? Inte alls. Sovjet har under samma femtonårsperiod placerat ut två robotar i veckan — 100 om året — tills man har lyckats få balansen att slå över, den balans som en gång var kraftigt till NATO:s och Västs fördel, till dagens situation när balansen är kraftigt till Sovjets fördel.

Samma gäller konventionella vapen, som idag är kraftigare och mer dödsbringande än under Andra världskriget. Sovjet kan i ett nödläge mobilisera 30 miljoner man. USA kan mobilisera inte fullt tre miljoner. Det är så obalansen ser ut.

Fredsaktivisterna pekar på det sovjetiska folkets känslor, och menar att de inte vill ha krig mer än vad vi vill i Väst. Jag instämmer till fullo i detta. Tragedin är att skillnaden mellan Sovjetunionen och oss i de västerländska demokratierna är att ingen frågar efter det sovjetiska folkets åsikter. Det kontrollerar inte sitt eget land. Man kan se fram emot dagen när de kommer att göra det. Men idag är det en liten klick i Kreml som styr Sovjetunionen och det är de som fastställer sovjetisk politik.

Fredsaktivisterna lånar in en generande omfattning de sovjetiska löftena och förslagen. Ett av dessa är att inte vara först att använda kärnvapen.

Mitt svar är enkelt, NATO går betydligt

(Forts på sid 21)

En ensam röst i Finlands Riksdag

I Finlands riksdag sitter Georg C Ehrnrooth som ensam ledamot för Konstitutionella högerpartiet. Han är gammal skolkamrat med Olof Palme (Sigtuna 1943) och har ett långt förflutet i finländsk politik. I många frågor är det Konstitutionella högerpartiet som utgör den enda oppositionen, som är det enda partiet som driver traditionella västerländska värderingar.

I fyra år har Ehrnrooth stått utanför riksdagen. Men nu är han tillbaka.

I januari 1974 skulle det bli presidentval i Finland. Men Urho Kekkonen ville inte vara med i någon valkampanj. Istället antogs redan ett år i förväg — i strid mot Finlands författning — en undantagslag, som förlängde Kekkonens mandatperiod. Det blev riksdagen — och inte folket — som valde president. Metoden väckte motstånd inom flera partier, men majoriteten inom samtliga de etablerade "gamla" partierna stödde förslaget — efter diverse osnygga påtryckningar.

Men motståndet hade varit starkt inom framförallt Landsbygdspartiet, Samlingspartiet och Svenska folkpartiets höger. När frågan om undantagslagen behandlades i grundlagsutskottet ägnade sig ledamöterna Veikko Vennamo (landsbygdspartiet), Tuure Junnikka (Samlingspartiet) och Georg C. Ehrnrooth (Svenska folkpartiet) åt ren filibuster-taktik, och framtvängde åtminstone utskotts-förhör med dåvarande utrikesministern Ahti Karjalainen. Det hävdades nämligen att undantagslagen var nödvändig av utrikes-politiska skäl. Vid de förhör som till slut kom till stånd måste Karjalainen medge att några sådana skäl inte fanns...

Efter dessa händelser utsattes Georg Ehrnrooth, som suttit i riksdagen sedan 1958, för allt hårdare tryck från partiledningen. Högern inom Svenska folkpartiet skulle underkasta sig vänsterns och mittens linje, och exempelvis acceptera att partiet gick med i samma regering som kommunisterna. I slutet av 1973 blev läget ohållbart och Konstitutionella folkpartiet, senare Konsti-

tionella högerpartiet, bildades.

Partiet var representerat av en eller två ledamöter i riksdagen fram till riksdagsvalet 1979. Då missade Ehrnrooth sitt mandat med några hundra rösters marginal. Men i årets riksdagsval blev han återigen vald till riksdagsman. Contra har träffat honom — Konstitutionella högerpartiets ende riksdagsledamot — i riksdagshuset i Helsingfors.

De konstitutionella kom tillbaka igen, hur gick det till?

— Vi slöt valförbund med Landsbygdspartiet. Vi gick fram under gemensam beteckning. I det finska valsystemet med personval kan sådana allianser vara fördelaktiga och stärka bägge de deltagande parterna. Vi tappade faktiskt röster från förra valet. Då fick vi 12.500 röster i Helsingfors (13.000 hade behövts för mandat). I år fick vi bara 8.000, men vi fick mandat trots att det nu behövdes 14.000. Tack vare vårt valförbund med Landsbygdspartiet. Landsbygdspartiet fick ju å andra sidan våra röster i många valkretsar ute i landet.

Jag tror att bakslaget till en del förorsakades av en opinionsundersökning dagarna före valet. Där gavs vi 0,0 procent. Och vem vill rösta på ett parti som är chanslöst? Mot den bakgrunden var det trots allt ett fall framåt att vi fick en plats i riksdagen.

Du är svenskspråkig. Svenska folkpartiet har en helt svenskspråkig riksdagsgrupp. Finns det några fler finlandssvenskar i riksdagen?

— Jo, det finns en kommunist och några socialdemokrater. Och så alltså naturligtvis. Borgerliga svenskspråkiga finns bara i Svenska folkpartiet och Konstitutionella högerpartiet.

De konstitutionellas program

Vilka är Konstitutionella högerpartiets viktigaste frågor?

— Vi driver ganska svåra frågor. I första hand säkerhetsfrågor, ekonomiska frågor och konstitutionella frågor. Det är inte alla sådana frågor som normalt väcker intresse och engagemang i breda folklager. I lokalpolitiken finns andra stora frågor, exempelvis Metron (tunnelbanan) i Helsingfors. En stor skandal, där vårt parti sagt nej till

metrobygget från början.

Låt oss börja med de konstitutionella frågorna, vilken är partiets linje?

— Vi vill revidera metoden för presidentval. Vi vill att presidenten skall väljas direkt av folket. Vi förespråkar det franska systemet. Dvs val i två omgångar. Har ingen kandidat vunnit egen majoritet i första omgången anordnas en andra valomgång mellan de två främsta kandidaterna. Även övriga partier är inne på att ändra formerna för valet av president. Men de vill inte gå så långt som vi när det gäller att ge folket direkt möjlighet att påverka valet.

Vi vill också bevara det minoritetsskydd som finns i vår nuvarande författning. En sjättedel av riksdagen kan skjuta upp en frågas avgörande till efter nyval om frågan är av grundlagskaraktär. Och till sådana frågor räknas bland annat förslag som "kraftigt ingriper i den privata äganderätten". Efter ett nyval kan en tredjedel av riksdagen stoppa förslaget. Men det gäller förstas bara om förslaget verkligen har grundlagskaraktär. Den frågan avgör grundlagsutskottet kanske med en rösts majoritet...

Majoriteten vill luckra upp minoritetsskyddet. I den frågan verkar det emellertid som om Samlingspartiet kommer att gå på samma linje som vi.

Säkerhetspolitiken

Säkerhets- och försvarspolitiken. Hur ser Du på Finlands säkerhetspolitiska läge och relationerna till Sovjetunionen?

— Vi ser försvaret som en stark komponent i säkerhetspolitiken. Utan ett starkt försvar kan vi inte slå vakt om landets säkerhetspolitiska intressen. Kekkonen-linjen hade en annan syn på detta. Där såg man utrikespolitiken som viktigast för att skydda landets säkerhetspolitiska intressen. Försvaret sköts i bakgrunden.

Jag vill emellertid understryka att vi inom Konstitutionella högerpartiet ställer upp bakom Finlands traditionella neutralitetspolitik, som förutsätter att vårt land har goda relationer med Sovjetunionen. Det är en förutsättning för att landet ska ha en möjlighet att överleva i frihet.

Men ofta framställs de konstitutionella som avvikande och "opålitliga" i utrikespolitiska frågor...

— President Kekkonen försökte skapa motsättningar kring det vi var ense om. Ett ofta återkommande inslag i Kekkonens politik var att misstänkliggöra motsändarnas utrikespolitiska trovärdighet. Men detta ifrågasättande har varit falskt. Vi godkänner Finlands officiella utrikespolitik. Men vi brukar inte tala om Paasikivi-Kekkonen-linjen, utan om Paasikivi-linjen. Annars får vi nu börja tala om Paasikivi-Kekkonen-Koivisto-linjen.

Att vi ställer oss bakom huvudprinciperna för den finska utrikespolitiken innebär emellertid inte att vi okritiskt accepterar alla inslag i den. Vi förbehåller oss rätten att kritisera både metoder och enskilda inslag. Och vi lägger gärna tonvikten vid Finlands anslutning till de västerländska kulturella värdena och till det nordiska samarbetet. Vi har också haft anledning att vara kritiska mot den sovjetiska positionen i exempelvis nedrustningsförhandlingarna i Genève eller i fredsfrågan. Men det är en kritisk inställning som väl ryms inom ramen för Finlands neutralitetspolitik som ofta inneburit o m officiell kritik av västmakternas politik.

Det kan nog också hända att vi avviker i handelspolitiska frågor. Inför anskaffningen av Finlands femte kärnkraftverk verkar saken redan vara uppgjord. Det är bara en formalitet att Frankrike skall få lämna offert, projektet är vikt åt Sovjet. Det tycker vi är fel.

(Svenska ASEA, som levererat två av Finlands fyra hittillsvarande kärnkraftverk får inte ens lämna offert).

Kan man säga att ni är mer Sovjet-kritiska än andra partier i Finland?

— Vi vill ha goda förbindelser med Sovjetunionen. Men det innebär inte att vi ställer upp på kampanjer som dirigeras av vårt kommunistiska parti. Och vi har inte "förbindelser" med det sovjetiska kommunistpartiet. Sådana förbindelser upprätthålls av flera icke-kommunistiska partier i Finland. Och Samlingspartiet arbetar för att få räknas till den kretsen. Samlingspartiet har flera gånger anslutit sig till anti-amerikanska kampanjer som inspirerats från Moskva. Sådant vill vi inte vara med om.

Vi ställer upp bakom det innehåll som finns i Finlands vänskaps- och biståndspakt med Sovjetunionen. Den innebär respekt också för den mindre partens suveränitet, också icke-inblandning i varandras inre angelägenheter. Det tycker vi är riktigt.

Efter Kekkonen

Det verkar ha skett en kraftig klimatförändring efter Kekkonens avgång. Är det en riktig bedömning?

— Det har skett en mycket kraftig förändring i attityderna, något som jag menar beror på att det blev just Koivisto som valdes till president. Hade Karjalainen, Virolainen eller Holkeri vunnit hade vi inte alls befunnit oss i samma situation. De hade inte kunnat stå emot påtryckningar på samma sätt som Koivisto i samma situation. Vi har sett hur den s k Kekkonen-linjen i inrikespolitiken faller samman som ett korthus. Regeringsbildningen efter valet har exempelvis gjorts på ett i det stora hela taget rimligt sätt. Presidenten har inte försökt manipulera med den parlamentariska situationen. Tidningarna vågar skriva friare, vi börjar uppleva normal pressfrihet igen. Och utrikespolitiken sköts också på ett helt annat sätt. Det är inte presidentens person, utan landets institutioner (presidenten, utrikesministeriet) som driver utrikespolitiken.

visto i samma situation. Vi har sett hur den s k Kekkonen-linjen i inrikespolitiken faller samman som ett korthus. Regeringsbildningen efter valet har exempelvis gjorts på ett i det stora hela taget rimligt sätt. Presidenten har inte försökt manipulera med den parlamentariska situationen. Tidningarna vågar skriva friare, vi börjar uppleva normal pressfrihet igen. Och utrikespolitiken sköts också på ett helt annat sätt. Det är inte presidentens person, utan landets institutioner (presidenten, utrikesministeriet) som driver utrikespolitiken.

Tidningarna börjar skriva friare efter Koivistos tillträde. Och regeringsbildningen efter valet visar att parlamentarismen återigen fungerar i Finland, menar Konstitutionella högerpartiets ende riksdagsledamot, Georg C. Ehrnrooth. Här i rikssalen i finska riksdagshuset.

Ni ställde upp för Koivisto i presidentvalet. Hur kan ett högerparti backa upp en socialdemokrat, och hur såg Koivisto på ert stöd?

— Vi var inte ensamma om att ställa upp för Koivisto. Landsbygdspartiet förespråkade också Koivisto, och ställde upp med egna elektorer. Valresultatet visar med all önskvärd tydlighet att många borgerliga väljare föredrog Koivisto. Anledningen är främst att han har stått självständig i förhållande till den grupp som bara varit alltför villig att följa minsta antydan från Kekkonen. Koivisto var helt enkelt den ende som hade resning nog för att bli en bra president.

Vi har för övrigt stött socialdemokrater för. I förra presidentvalet nominerade vi Ahti Salonen, gammal socialdemokrat. Han blev utesluten ur partiet för det. Socialdemokraterna stödde ju Kekkonen.

Vad beträffar Koivistos syn på vårt stöd så var han inledningsvis ganska ljum. Och Kalevi Sorsa, statsministern, skällde ut oss konstitutionella och Landsbygdspartiet, för att vi bara ville dra nytta av situationen. Så var det inte alls. Vi ville ge en möjlighet för borgerliga väljare som ville ha Koivisto att rösta efter sitt samvete.

Konstitutionella högerpartiet arbetade i valförbund med Landsbygdspartiet. Landsbygdspartiet är med i den nya regeringen. Vad betyder det för ett typiskt oppositionsparti som de konstitutionella, räknas ni till regeringsunderlaget?

— Nej, ingalunda. Så länge regeringen följer en linje vi finner riktig, så länge regeringen håller sig inom de ramarna kommer vi att stödja regeringen. Men man kan naturligtvis fråga sig hur länge förhållandena kommer att vara sådana. Vi känner oss helt fria att

agera mot regeringen — och Landsbygdspartiet — om de går emot landets intressen. Skulle vi hamna på kollisionskurs så kan det naturligtvis vara svårt att träffa nya överenskommelser om valförbund med Landsbygdspartiet.

Kan man beskriva de konstitutionella som ett rent Helsingforsparti?

— Vi har vårt starkaste stöd i Helsingforsområdet. Och jag är vald som riksdagsman i Helsingfors stad. Jag var tidigare ordförande i Svenska Folkpartiet i Helsingfors. Vi är i viss mån ett Helsingforsparti, beroende på brist på pengar. Vi har inte råd att gå ut i hela landet.

Finland har sedan länge en stabil borgerlig majoritet i riksdagen. När får Finland en borgerlig regering?

— Jag ser inte den dagen framför mig, när vi kan få en rent borgerlig regering. Oenigheten mellan de borgerliga partierna är alltför stor. Vi får antagligen räkna med koalitioner där socialdemokraterna spelar en stor roll även framöver.

Carl G. Holm

De sovjetiska trupperna i Baltikum

I de tre baltiska länderna finns ungefär en halv miljon man sovjetiska trupper, som övervakar kommunistregimen. Men också har offensiva uppdrag. Sovjetiska ubåtar på uppdrag i svenska vatten kommer från Naisaar, Paldiski eller Kaliningrad, tre hamnar längs den sovjetiska östersjökusten. Jüri Lina tecknar en bakgrund.

Det finns ungefär en halv miljon sovjetiska militärer som övervakar kommunistregimen i Baltikum. Det exakta antalet är hemligt, men man har räknat med att de sovjetiska ockupationsstyrkorna bara i Estland uppgår till cirka 130.000 man. Som jämförelse kan man nämna att under den självständiga Estniska republikens tid var antalet militärer i juni 1949 (före ockupationen) exakt 12.675. Alltså en tiondel av ockupationsstyrkorna 1979.

Jag har tidigare i *Contra* behandlat de viktigaste ryska militärbaserna i Estland, men under hand kommer nya uppgifter. Här presenteras en del av dem.

Baser vid Tallinn

Inte långt från Tallinn finns ön Naissaar, där en stor och viktig bas är belägen. Där finns strategiskt artilleri och marininfanteri, och naturligtvis speciella landstigningstrupper. Dessa styrkor anses vara topphemliga. De som tjänstgjort på Naissaar får absolut inte berätta för lokalbefolkningen om vad som finns där och hur många militärer som finns där. Enligt vissa uppgifter lär det dock röra sig om 4.000-5.000 man. I Tallinnområdet finns cirka 25.000 sovjetiska militärer.

Viktigast på Naissaar är en stor örlogshamn som är bas för atomubåtar. Tre sådana ubåtar finns där, var och en med 120 mans besättning. En ubåt tar tre medeldistansrobotar. Men naturligtvis finns det också mindre ubåtar. En del av de ubåtar som spionerar på svenskt territorialvatten kommer från Tallinn (Naissaar), medan andra smyger sig in från Paldiski eller Kaliningrad.

Viktiga militära installationer i Tallinn börjar precis efter Rocca al Mare's friluftsmuseum, vid bensinstationen. Området i riktning mot Kakumäe är förbjuden zon och markeras med en spärribb över vägen. Bilar har stoppförbud. I området finns bl a underjordiska militära oljecisterner.

Stationerade på kasernerna i Tondi-Järve finns inte bara idrotts- och musikplutonen, utan också pansartrupper. De har bl a till uppgift att slå ned oroligheter. Där finns också sk regementsöner, tonåringar från barnhem som måste bära uniform även i skolan. De måste passa upp på de äldre

soldaterna som små slavar.

På gränsen till Tallinn, i närheten av grustaget Männiku, finns en stor och farlig militäranläggning. Den syns redan vid vägen till höger, om man åker från Tallinn till Saku. Där finns stora mängder pansarfordon, främst superstridsvagnar. Området är omgivet av taggtråd med ryskspråkiga skyltar: "Stopp! Vi skjuter utan varning!"

Sådana varningsskyltar finns också vid Valga i södra Estland.

På Liiva vid stranden av Ülemiste-sjön i Tallinn har det motoriserade infanteriet växt. Mellan barackerna står pansarfordon, stridsvagnar och andra stridsfordon. En sådan anläggning ligger också i Raudalu-skogen vid Tallinn.

Specialtrupper finns också på Veskimetsa och Lasnamäe.

Militärhögskola

Hösten 1980 öppnades en militärhögskola i Tallinn. På Keila-Joa finns sedan många år ett stort ryskt militärläger, fullt av baracker och anläggningar. Enligt befolkningen är en av ledningscentralerna inrättad i ett gammalt slott, där man också har förbandets "röda hörn". I Keila-Joa ligger även ett vilohem för KGB-officerare och partieliten (med specialbutik).

En annan bas finns vid Väina-Jõesuu. En berusad överste har för lokalbefolkningen skrutit om att det är den viktigaste flygbasen som "beskyddar" Tallinn. Flygfältet är underjordiskt.

En falsk robotbas ligger i Neeme-byn på norra kusten.

Viktiga militära anläggningar finns också vid Rapla och Paide (ingenjörstrupper). Militärflygfältet på Tapa har också blivit mycket viktigt. Där finns järnvägs- och radioförband. Strategiskt viktigt är flygfältet i Vasalemma, och även där finns ingenjörstrupper.

Sammanlagt finns i det lilla Estland 28 sovjetiska flygfält: vid Sauga i närheten av Pärnu, Adavere (cirka 12 km norr om Pölsamaa), en del av den anläggningen är underjordisk, vid Vöhma, Mustla, Valga, Kunda (Vainupea), Kuusiku osv.

Paldiski

En av de viktigaste baserna är utan tvivel

örlogshamnen och staden Paldiski. Dit får man resa endast med specialtillstånd, om man inte är bosatt där. Två hållplatser före Paldiski kontrolleras tåget noga och alla resande utan giltigt tillstånd måste lämna vagnarna.

Hamnen i Paldiski är isfri året om och rymmer väldiga baser för ubåtar och andra krigsfartyg. Eleverna (bl a ester) vid den statliga sjömansskolan i Tallinn gör sin militärtjänst vanligtvis på krigsfartygen i den basen som blivande marinofficerare. Man har sett 20 stora örlogsfartyg samtidigt i den hamnen; i Tallinn ser man knappast fler än tio samtidigt.

För att bättre skydda ubåtarna i Paldiski byggdes stora tunnlar vid stranden. Minst två atomubåtar är ständigt stationerade i dessa bergtrum. I staden bor cirka 7.600 civila (bara 3 % eller 225 personer är ester) och närmare 25.000 ryska militärer.

Dessutom rymmer Paldiski stora mängder militärutrustning. Dit räknas stridsvagnar, pansarfordon, bilar och artilleri med massor av ammunition. Hösten 1982 transporterades i nattens skydd flera tåglastar med pansartransportörer, stridsvagnar, pansarfordon, och annan militär utrustning. Alla stationer på vägen mellan Tallinn och Paldiski var avspärrade med hjälp av militärpolis och soldater. Trots detta lyckades några bland lokalbefolkningen se vad som pågick.

Vid Paldiski finns även ett underjordiskt flygfält, där ett stort antal attackflygplan och helikoptrar är stationerade under stark bevakning, trots att området i stort också är avspärrat.

Främmande uniformer

Genom olika pålitliga källor i Estland har man fått veta att marinbasen i Paldiski i förråd har 2.000 svenska uniformer, både för meniga och befäl. Det är inte känt om det är äkta svenska uniformer eller kopior framställda i Sovjet. Vid flera tillfällen har stora mängder persedlar försvunnit vid inbrott i svenska militärförråd.

Det finns uppgifter om att även andra länders uniformer skall finnas lagrade i Paldiski. Frågan är vad dessa uniformer skall användas till? Är det bara för svenska låtsasfångar vid manövrer eller för över-

raskningsändamål vid framtida krigshandlingar? Några estniska reservofficerare påstår att svenska uniformer kommer att användas i krig.

I augusti 1981 ordnade de sovjetiska militärmyndigheterna på Dagö i Estland en övning, där en del soldater (ett trettiotal man) var klädda i svenska uniformer, talade svenska och spelade svenska soldater. En annan grupp var också klädd i svenska uniformer, men spelade sovjetiska soldater. Den sovjetiska gruppen överraskade "svenskarna" och tog dem till fånga. De sovjetiska officerarna ordnade sedan förhör med hjälp av tolkar. Dessa informationer nådde väst via ester som själva deltog i landstigningsövningen.

I den sydöstra delen av Dagö finns liknande landskapsdetaljer (trehörning av vägar osv) som i Blekinge. I övningarna deltog understödsfartyget *Ivan Rogov* på 13.000 ton. I oktober 1981 upptäcktes den sovjetiska ubåten 137 i närheten av Karlskrona.

Att klä ut sig i främmande uniformer är ingen ny taktik. Sådant gjorde t ex nazisterna i december 1944 i Ardennerna, där de kläddes ut sig till amerikaner och talade engelska. Men de greps och sköts som spioner efter krigsrätt. Amerikanerna använde senare samma taktik, och de har nu sovjetiska uniformer lagrade.

I november 1982 besökte Vladimir Rybakov från Paris Stockholm. Han är redaktör för tidningen *Russkaja Mysl* och expert på sovjetiska militärstrategiska frågor. Han sade, att det inte är någon överraskning att det finns svenska uniformer i Paldiski. Han tillade att det i förråd i närheten av Moskva finns uniformer från alla NATO-länder och att de skall användas i händelse av krig, för att genomföra sabotage och terroraktioner bakom frontlinjerna. I Moskva finns det en speciell skola, där man undervisar barn till högre militärer i främmande språk, så att de senare kan tala engelska eller tyska perfekt, även exempelvis tyska med bayersk dialekt.

Estniska värnpliktiga tvingas nu fylla i frågeformulär om sin politiska inriktning, om sina språkkunskaper (viktiga är just eventuella främmande språk) och om släktingar i utlandet.

Den ryska exiltidningen *Russkaja Mysl* i Paris skrev den 17 mars 1983 att människorna i Moskva nu tvingas lyssna på politagitatorer, som talar rent ut, att krig kommer att bryta ut i Europa och att de sovjetiska medborgarna måste vara beredda.

Kärnvapenrobotar

På ön Ösel i Estland ligger en likta rysk by med namnet Dejevo, vid Karujärve-sjön. Det är en stor och viktig strategisk bas. Där finns piloter (flygfältet ligger mellan Sömera och Karida, 16 km från Kingissepa-Kuresaare), landstigningsstrupper och naturligtvis också anfallstrupper och gränsvakter. Gränsbevakningsstrupper finns på nästan alla öarna (på Prangli, Pakri osv).

I Jöhvi finns strategiskt artilleri. I robot-

En utsmugglad bild från den sovjetiska pansarbasen Tondi-Järvi i Tallinn. Den har bl a till uppgift att kväsa upplopp eller uppror i Tallinn.

basen Kunda finns mest SS-4 (22,4 meter långa) och SS-5 (24,2 meter långa) robotar, men det påstås att numera även SS-20 skall finnas.

I Baltikum finns 150 kärnvapenbärande robotar, som kan nå Skandinavien eller Västeuropa. Bara i Estland ligger minst 7 stora raketbaser (i Kunda, Jöhvi, Aegviidu, Viljandi, Tartu, Valga, Võru). Som jämförelse kan nämnas att det i hela Sibirien finns 12 robotbaser. Den senaste blev färdig den 17 februari 1983 i Barnaul (32 mil söder om Novosibirsk). Där finns nio robotar av typ SS-20 (med vardera tre stridsspetsar). Alla är riktade mot Asien (Kina och Japan).

Enligt amerikanerna går nu 15 % av Sovjets bruttonationalprodukt till krigsmaskinen. Tidigare rörde det sig om 12 %.

Just nu byggs en ny örlogshamn i Liepaja med hjälp av 20.000 arbetare och soldater. Den lettiska basen är riktad mot Skandinavien. I Lettland finns redan en stor marinbas i Bolderaja vid Daugava-floden, en bas för attackfartyg och ubåtar. Ytterligare en byggs norrut.

Men även i Lettland har ryssarna stora mängder pansartrupper och många flygfält. Vid staden Carnicava, ungefär 35 km norr om Riga, ligger en stridsvagnsbas. På Kalnciems strategiska flygfält hittar man mellan 120 och 150 attackflygplan.

Viktiga flygfält finns också i Rumbula, Maõona och Daugavpils, där det också finns en militärskola. I Tukums finns inte bara ett viktigt flygfält, utan också en av de många robotbaserna i Lettland. Även Riga, Lettlands huvudstad, är översväddad med sovjetiska trupper och utrustning.

Folk i Baltikum talar alltmer om krig, såväl med skräck som med förhoppning. Om kriget måste komma är det bättre om

Ryssland blir slaget, menar man. Men ingen tror att kärnvapen kommer att användas. De är bara utpressningsmedel.

Jüri Lina

Redan i höstas utsattes Jüri Lina för hotelser för artiklar som publicerats i *Contra*; hotelser framfördes även till *Contra*s redaktion av en sovjetisk medborgare bosatt i Sverige. Nu har nya hotelser om "att något kommer att hända" framförts av sovjetiska medborgare i Sverige. Denna gång sågs att frågan diskuterats även i *Sovjet*.

Churchill
(Forts från sid 17)

längre än så. Vår allians säger att vi inte kommer att vara de första att använda något vapen, i en konfrontation mellan Öst och Väst. NATO är en försvarsallians, som syftar till att upprätthålla fred och frihet, sedan halva Europa redan slukats.

De sovjetiska strävandenas risker kvarstår. Oavsett om det är i Afghanistan, Mellersta östern, eller möjligen mot Västeuropa. De kan leda till en omfattande konfrontation. Så vi får inte lämna dem i tvivelsmål om Västalliansens styrka och beslutsamhet att slå vakt om friheten och demokratin.

Ja, vi har förvisso freden som vårt mål. Men låt oss nå freden genom styrka, och låt oss ha som mål en flersidig nedrustning, inte en ensidig frysning eller en ensidig nedrustning, något som skulle kunna leda till katastrof.

Winston S. Churchill

Copyright: *Contra/Imprimis, Michigan.*

BOK-NYTT

Affären som inte fanns

Affären som inte fanns är berättelsen om en man som plötsligt avlider i en trafikolycka. Bland hans ägodelar finner man ett mystiskt kassetband med ett samtal mellan en svensk polis och en rysk författare som sökt politisk asyl i Sverige. Enligt bandet skall författaren ha rest ut till Arlanda för att där uppsöka polisens utlänningsrotel och söka asyl. Men när Anna Hedler, bokens jag och väninna med den avlidne mannens fru, börjar forska i saken, nekar polisen i fråga till att samtalet någonsin ägt rum.

Så småningom visar det sig att den ryske författaren drunknat i floden Neva. Men i den ryssvänlige statsminister Pinjes Sverige ligger man inte två strån i kors för att lösa mysteriet med de båda dödsfallen. Anna Hedler försöker få tidningarna intresserade av fallet. En journalist lyckas få polisen att erkänna att författaren sökt men nekats asyl. Det fanns inte tillräckligt starka skäl. Och ansvarig handläggare på invandrarverket går inte att nå — han är tjänstledig så länge att ärendet skall hinna falla i glömska.

Britt Arenander

Historien är långtifrån osannolik. Den maktgalne statsminister Pinjes Sverige påminner i mångt och mycket om en annan statsministers Sverige — också han med trädnamn. "Jag vill inte bli inblandad" är ju svenskarnas nya valspråk.

Romanen är i mitt tycke lite slätstruken. Men Britt Arenanders beskrivning av de bekväma, avtrubbade vänsterindoktrinerade svenskarna, är glädjande. Arenander tycks ha tillfrisknat ordentligt från den socialistiska sjukan — i tidigare böcker har hon varit ritt illa där. Hennes beskrivning av "fredsduvor som är väldigt förtjusta i vissa militärdiktaturer" eller hur det "i stora hallen på biblioteket alltid pågår någon utställning om barn på Kuba eller kvinnor i Angola, utställningar

som ingen människa är intresserad av utom personalen" finner jag njutbara. Som tids- och miljöskildring har boken något att ge. (Berättelsen bygger på ett autentiskt fall, kubanskan Carmen Vallejo som i april 1981 sökte politisk asyl i Sverige, men som av polisen överlämnades till kubanske ambassadören, som skickade henne via Moskva till Kuba och ett okänt öde).

Monica Wiegert

Affären som inte fanns. Roman av Britt Arenander. Bokförlaget Alba. ISBN 91-7458-510-X. 179 sidor.

Svenskbybor

Svensk jag är till kropp och själ

Svensk är jag till sinnet.

Sveriges lycka och dess väl

Har jag djupt i minnet.

Gud välsigne, är min bön,

Sveriges bygd så ljuv och skön

Så börjar en psalm skriven av Kristofer Hoas, andlig såväl som profan ledargestalt i Gammalsvenskby i Ukraina. Hoas var den man, vilken för 54 år sedan, ledde en koloni svenskar från Ukraina tillbaka till Sverige igen. I 147 år hade gruppen och dess anfäder levt i Ryssland under märkliga förhållanden innan de återvände 1929.

Historien börjar med att storgodsägaren och svenskättlingen greve Magnus Stenbock i Estland har problem. Han har spelskulder och problem med som han tycker "uppstudsiga" bönder som vill vara fria. Stenbock föreslår fältmarskalken och överbefälhavaren Potemkin att denne skall ta över folket som är "lämpat för Sydrysland" eftersom det är kunnigt i jordbruk och fiske, och duktigt och flitigt för övrigt. Men Stenbock finner dem dessutom egensinniga och självständiga och lämnar sitt förslag på fullt allvar.

Potemkin går med på att reglera Stenbocks spelskulder och så börjar en 200 mil lång dödsmarsch till Ukraina. Själva historien har många teorier bakom sig så Dagösvenskarnas härkomst är egentligen inte helt klarlagd. 1.200 svenskar landsförvisades och deras förflyttning jämfördes med en helt vanlig transport. Bristen på föda gjorde sig snart märkbar. Marschen tog nära ett år och den krävde mer än 600 dödsoffer. När man väl kom fram fanns inga färdiga bostäder, utan folket inhyestes i en smutsig kosackbarack. Några månader efter ankomsten hade befolkningstalet sjunkit till 484 personer.

Runwall och Hagert har intervjuat och fotograferat och samlat röster från dem som var med den sista tiden i Ukraina. Deras resor har fört dem till svenskbybor i Kanada och på Gotland och i ord och bild målas

den ukrainska tiden upp. Det är berättelser om kolbrytning och banditer som härjade i byn, men också om revolutionens framfart och dagliga bekymmer och glädjeminnen. Boken är tämligen rik på bilder och är mycket lättläst. Eftersom det är personer med starka minnen och upplevelser som intervjuas kunde man räkna med en stark vidräkning av det man utsatts för, men tonen är likväl mycket återhållsam.

Man hade tänkt sig att avsluta reportaget med ett besök i Gammalsvenskby som den ser ut i dag och därför skrevs ett brev till kulturattachén vid Sovjets ambassad i Stockholm. I brevet skrevs att man var beredd att iaktta de villkor som kunde föreskrivas. Något svar kom aldrig. . . . Roger Söderqvist

Anders Runwall/Bertil Hagert: Svenskarna från Ukraina — Ett reportage om svenskbyborna. Harriers. 138 sidor.

Jihad

"Är ni inställda på ett långvarigt krig"? frågar den svenske journalisten Anders Sundelin guerillaledaren och nationalekonomen Gul Mohammed, tidigare verksam inom finansdepartementet i Afghanistan. "Den frågan får du ställa till Brezjnev" lyder svaret. "Vi kommer att fortsätta tills ryssarna är ute ur landet eller så länge vi är i livet".

Kriget i Afghanistan är ett unikt krig. Den afghanska guerillan, utrustad med vapen från första världskrigets dagar, kämpar mot världens starkaste krigsmakt. Ryssarna sände hösten 1979 85.000 man med toppmodern utrustning, bl a 4.500 stridsvagnar, till Afghanistan, ett fritt, oberoende land i Asien. Att 20 mujaheddin (afghansk guerilla) kämpar mot 600 khalquis (ryssvänliga regeringsstrupper) är inget ovanligt. Men den västeuropeiska fredspörelsen tiger, liksom Västeuropas politiker, när det gäller Afghanistan. Landet betraktas tydligen som en del av Sovjets intressesfär. Anders Sundelin reste till Afghanistan för att åtminstone "sticka ett hål" i denna kompakta tystnad. Oerhörda strapatser och faror väntade honom. I sin belysande bok om kriget man inte talar om, tar han bl a upp ryssarnas naturgasaffärer med Afghanistan. Den inhemska industrin ville gärna köpa utrustning från väst, eftersom man då kunde pressa priserna p g r a konkurrensen. Men ryssarna såg till att det inte blev så. 95 % av all utrustning inom olje- och gasindustrin kommer från Sovjet och alla kontrollanter är ryska. Där har vi förklaringen till den märkliga svenska energidebatten — genom att åstadkomma en nedläggning av den svenska kärnkraften får ryssarna sälja sin naturgas till Sverige och vi kommer dessutom i beroendeställning till Sovjet! (Svenska fåraherdar är tydligen mer lättlurade än afghanska!)

Afghanistans förre regeringschef avrätta-

som tycks vara helt ovetande om vad som pågår därborta.

Monica Wiegert

Anders Sundelin: *Jihad — det heliga kriget i Afghanistan*. Norstedts. ISBN 91-1-823251-5. 158 sidor.

Vladimir Bukovskij i Väst

Vladimir Bukovskij utväxlades år 1976 mot den chilenske kommunistledaren Luis Corvalan och hade då tillbringat 12 av sina 34 år i olika sovjetiska fångläger, fängelser och mentalsjukhus. Om färderna genom GULAG-arkipelagen berättade han i boken *Och vinden vänder igen*.

I *Rapport från en rysk resenär* skildrar han de första fem åren i västexilen. Man blir onekligen mycket intresserad när man i början av boken kan läsa följande: "Jag hatar egentligen att skriva. Jag blir egentligen sjuk av det. Jag kan inte sova på nätterna, jag slutar att äta och varje färdigskrivna sida kostar mig ett par månader av mitt liv. Men vad skall jag ta mig till — detta är redan min tredje bok. För den första fick jag tolv år. För den andra fick jag så mycket kritik att det skulle räcka till att skriva en bok bara om det. Vad som följer efter den här... vill jag inte ens tänka på." Kan man skriva så, måste man ha enorma drivkrafter bakom.

Är då "friheten i väst" paradiset? Som ryssen i allmänhet ser det, blir de första intrycken en enorm frihetskänsla blandat med en nära nog berusningseffekt. Här finns ju allt man vill ha, ingen övervakare en, man kan i stort sett göra vad man vill så länge man inte handlar brottsligt, utan att någon annan bryr sig om det.

För Bukovskij kändes det nog också så, även om det fanns många andra aspekter på hans förvisning. Men efter ett tag i väst gjorde hans bakgrund att han upptäckte medaljens baksida. Visst var det mesta bättre och friare än i öst. Men människorna här fann han likgiltiga, egoistiska och politiskt naiva. Välfärden och statens bekymmer om omsorgen av sina medborgare har haft en förslappande inverkan. Man har överlämnat sitt personliga ansvar till staten och på detta sätt blivit ofri. Folket i väst tar allting för självklart och uppvisar en nonchalans inför sådant som en medborgare i ett östland skulle känna en himmelsk lycka inför. Och vad lika illa är, han finner varken kapitalism eller konkurrens som han föreställt sig den vara, utan hittar istället många likheter med sovjetbyråkratien. Nykterheten i ställningstagandet kan kanske ifrågasättas, men likheterna finns nog även om det inte går att generalisera grovt.

Men Bukovskij finner människan i gemen i väst vara betydligt mer generös och full av medlidande när något drabbar någon an-

nan.

Liksom många andra röster från öst, kritiserar han avspänningspolitiken mellan öst- och västblocken. Det mesta av det som överenskommes inom detta område gagnar öst och väst köper sig mer eller mindre freden efter utpressningar.

Boken är sammanfattningsvis mycket läsvärd, men blir stundtals lite långtråkig. Men läser man några kapitel då och då behåller den sitt grepp om läsaren. Ironin, vilken ibland är vass, tillhör ett av de stora plusen i boken. Visserligen avslöjar författaren en och annan sanning som borde väcka och varna oss, men troligtvis retar boken oss bara så där lite lagom och någon omdannande effekt uppstår aldrig.

Roger Söderqvist

Vladimir Bukovskij: *Rapport från en rysk resenär*. Norstedts. 194 sidor.

Det okända AMS

I Sverige är det huvudsakligen AMS som svarar för sysselsättningen när arbetstillfällena tryter på den öppna marknaden. Eftersom AMS funnits sedan 1948 och årligen förbrukar 12-14 miljarder kronor borde AMS' verksamhet vara väl känd och kartlagd. Så är emellertid inte fallet.

AMS huvudsakliga uppgift var förr att medverka till en förflyttning av arbetskraft till de orter där de nya jobben växte fram. Här ingick också att främja rekryteringen till industrin från en snabbt krympande jordbrukssektor. När industrins efterfrågan på arbetskraft stagnerade vid mitten av 1960-talet ökade emellertid svårigheterna för AMS att finna nya jobb åt de arbetsökande. I stället för att huvudsakligen förmedla arbetskraft mellan olika arbetsgivare fick AMS medverka till att skapa ny sysselsättning.

Det är i det perspektivet man skall se på arbetsmarknadsutbildning, beredskapsarbeten och Samhällsföretag. AMS-insatserna är emellertid dyra. Det är också i högsta grad tveksamt om dessa mer än undantagsvis leder till att människor återförs till den öppna arbetsmarknaden. Här kan nämnas att av totalt 14.000 personer utbildade av AMU är det endast 15 procent som erhållit anställning på den reguljära arbetsmarknaden, trots att detta är syftet med verksamheten.

När det gäller Samhällsföretag (skyddade verkstäder) kan nämnas att deras totala försäljning 1980/81 uppgick till 994 miljoner kr. För samma år erhölet man ett statsbidrag till verksamheten på 1935 miljoner kr.

Under tre års tid har riksdagens revisorer försökt ta reda på hur många anställda det finns på AMS. Det har inte lyckats hittills.

Det okända AMS har varit en mycket givande läsning för mig. Det är en av de bästa böcker jag läst om den ineffektiva

(Forts på nästa sida)

Journalisten Anders Sundelin har besökt de afghanska frihetskämparna och deras jihad, heliga krig, mot Sovjetunionen.

des och ryssarnas man i Afghanistan blev enligt författaren "ett överklassyngel vid namn Babrak Karmal", misslyckad politiker och f d ambassadör i Prag, som, när han förlorade sin ambassadörspost, valde att gå i landsflykt i Moskva framför att återvända hem. När Babrak åter var i Kabul skulle han genomföra en rad reformer och bättra på sitt dåliga rykte. Men ryssarnas plan misslyckades och från december 1979 utvecklades upproret med explosionsartad hastighet.

"Ryssarna betraktar afghanerna som ett andra klassens folk. De kontrollerar nu hela vår industri och vet mer om våra naturtillgångar än vi själva", berättar man för Sundelin.

Svenska politiker brukar vara så pigga att företa studieresor till avlägsna länder, för att där studera trafiksituationer och liknande. En studieresa till Afghanistan, för att där studera fredsviljan hos en viss militärdiktator och följderna av en västlig nedrustning, rekommenderas. Fast de vågar väl inte. Afghanerna däremot vågar kämpa till sista andetaget. "Varför skulle jag vara rädd?" säger man. Att dö i jihad, det heliga kriget, att bli martyr, betraktas som det mest fulländade sättet att dö, det fullständigt självklara.

Boken utgör en bra ögonvittnesskildring, inte minst genom de många foton. Bilderna av de dödsdömda männen är oförglömliga. Stolt går man sitt öde till mötes. Historiska fakta är instuckna i Sundelins berättelse, vilket ibland kan ge ett något oordnat intryck.

Nog har Anders Sundelin lyckats med sitt syfte att sticka hål på tystnaden. Mätte boken sprida kunskap om vad som händer i Afghanistan, inte minst till våra övriga journalister,

och dyra byråkratin. AMS nämns nästan dagligen i massmedia, så det är bra att veta så mycket som möjligt om verksamheten. Boken rekommenderas varmt.

Dennis Brinkeback

Alf Sjöström: *Det okända AMS. Timbro. ISBN 91-7566-019-9. 118 sidor.*

Skratt i öst

Det knackar på dörren klockan fyra på natten i Moskva.

— Vem är det? ropar familjefadern.

— Det är brevburaren.

Dörren öppnas och fyra poliser stormar in och börjar leta efter utländsk valuta. Familjen har nämligen ansökt om utresetillstånd. Efter mycket letande finner en polis en dollarsedel och frågar:

— Du tycks ju ha det bra här. Varför vill du flytta utomlands?

— Där kommer inte brevburaren klockan fyra på morgonen.

Detta är en av de hundratals antikommunistiska vitsar som finns samlade i boken *Skrattsalvor mot Sovjet* (förlagd av Östeuropeiska solidaritetskommittén). Skämten har sammanställts av Ülo Ignats, utan att sortera dem i någon som helst ordning. Det är en fördel, eftersom, som Ignats själv skriver, överraskningsmomentet annars kunde gå förlorat. Materialet blir på detta sätt naturligtvis svårhanterligt, och en följd av detta är att några vitsar förekommer två gånger. Men det har man gärna överseende med.

Boken är allvarigare än det först kan tyckas. Vi ska komma ihåg att de politiska skämten i Öst utgör en väsentlig del av den sociala strukturen. Det man inte får kritisera skämtar man om (alternativet vore ju att gråta åt eländet). Dessa skämt ger därför en god insikt i vad man helst vill kritisera och ändra, vad som irriterar (uppenbart understatement!) mest i det kommunistiska sam-

hället. Jag vill således poängtera att, förutom lustigheterna i sig, bör man också notera vad skämten egentligen handlar om, vad som ligger bakom deras uppkomst.

Om talesättet "Ett gott skratt förlänger livet" är sant, skulle jag vilja beteckna denna sammanställning av roliga historier som det bästa livsuppehållande pillret på marknaden. Vitsarna är nämligen överlag träffsäkra. Läs skratta — och begrunda!

Christer Arkefors

Skrattsalvor mot Sovjet. Östeuropeiska solidaritetskommittén. Kan beställas från Contra för 37,- plus porto.

Slavstaten

Adolf Hitlers rustningsminister Albert Speer har under efterkrigstiden alltmer framstått som ett administrativt geni. Speers kreativa idéer på rustningsområdet bidrog till att avsevärt förlänga kriget. Hade inte Speer funnits hade de tyska krigsansträngningarna brutit samman långt tidigare.

Albert Speer dömdes i krigsförbrytar-rättegångarna i Nürnberg till tjugo års fängelse. Han var den ende i den national-socialistiska ledningen som ville erkänna ett personligt ansvar för regimens dåd.

När Albert Speer släpptes från fängelset 1966 dröjde det inte länge innan han blev ett ledande intervjuobjekt för alla som var intresserade av vad som tilldrog sig i de innersta cirkelarna kring Hitler. Och ingen kunde ge bestämda besked som han, den ende som fanns kvar, sedan övriga antingen begått självmord, avrättats eller försvunnit, med det enda undantaget Rudolf Hess, som fortfarande sitter i Spandau-fängelset i Väst-Berlin.

1969 kom Albert Speers memoarer ut på tyska. Och den geniale administratören blev geniförklarad även som memoarförfattare. På svenska utkom memoarerna under titeln *Tredje riket inifrån*. Några år senare kom

dagboken från de 20 åren i fängelse, *Spandau*.

Underlaget till dessa böcker var skrivna i fängelset, på toalettpapper, och utsmugglat med hjälp av vänligt sinnade fångvaktare.

De två verken är fascinerande läsning för den som vill fördjupa sina kunskaper om nationalsocialismen. Inte minst väsentligt är att Speer, som själv var med i de innersta cirkelarna och ansvarig för många av nationalsocialismens brott, i efterhand tar så klar distans från det han gjort, och försöker förklara de bevekelsegrunder som styrde honom när han gjorde det som han nu tar avstånd från. Det självupplevda och den detaljerade insikten förenas med den kritiska distansen.

Det var mot den bakgrunden som jag med stort intresse började läsa Speers tredje bok *Slavstaten*. Den första boken som Speer skrev helt efter frigivningen, och som därför kunnat byggas på dokument som han tidigare inte haft tillgång till. Det blev också Speers sista bok. Han avled förra året i samband med en TV-intervju i London.

Slavstaten lever på inget sätt upp till vad som kan förväntas mot bakgrund av de tidigare böckerna. Boken behandlar SS' makt i det Tredje riket, SS som en stat i staten. Men boken utvecklas snabbt till en ganska småaktig uppgörelse med Speers motståndare i den tyska hierarkin. Det blir en beskrivning av palatsintriger, svek och lojalitet. Av samma småaktiga karaktär som i vilket svenskt ämbetsverk eller företag som helst, med den skillnaden att aktörerna här hade betydligt större makt och var beredda att tillgripa betydligt mer råbarkade metoder.

Läs gärna *Tredje riket inifrån* och *Dagbok från Spandau*. Men avstå från *Slavstaten*. Den är inte värd besväret. Carl G. Holm *Albert Speer: Slavstaten. SS makt i Tredje riket. Bonniers. ISBN 91-0-045635-7. 354 sidor.*

CONTRA 5 1983...

I kommande nummer av *Contra* skall vi analysera kärnvapenbalansen och beskriva kemiska stridsmedel. Vi skall berätta om Herbert Tingstens kampanj för svenskt medlemskap i NATO och titta närmare på svensk u-hjälp. Och vi har redan tidigare utlovat en granskning av Sovjets förhållanden i Sverige.

Vi återkommer med artiklar som ger översiktliga beskrivningar i ekonomiska frågor och bjuder i övrigt på det som *Contra*-läsare är vana vid.

...kommer i augusti